

C V D

A I G G

1 6 0 3

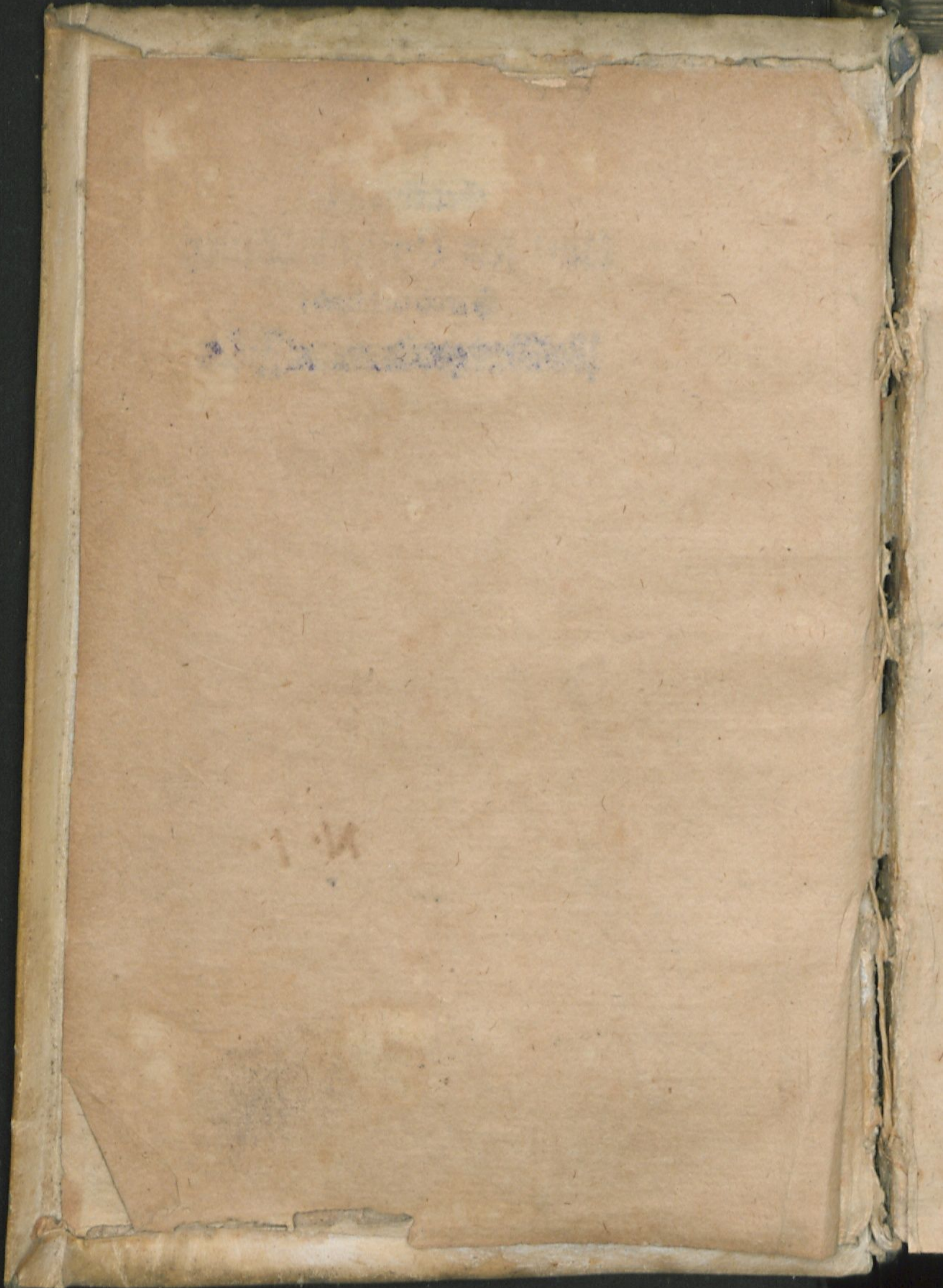
6. e B 42

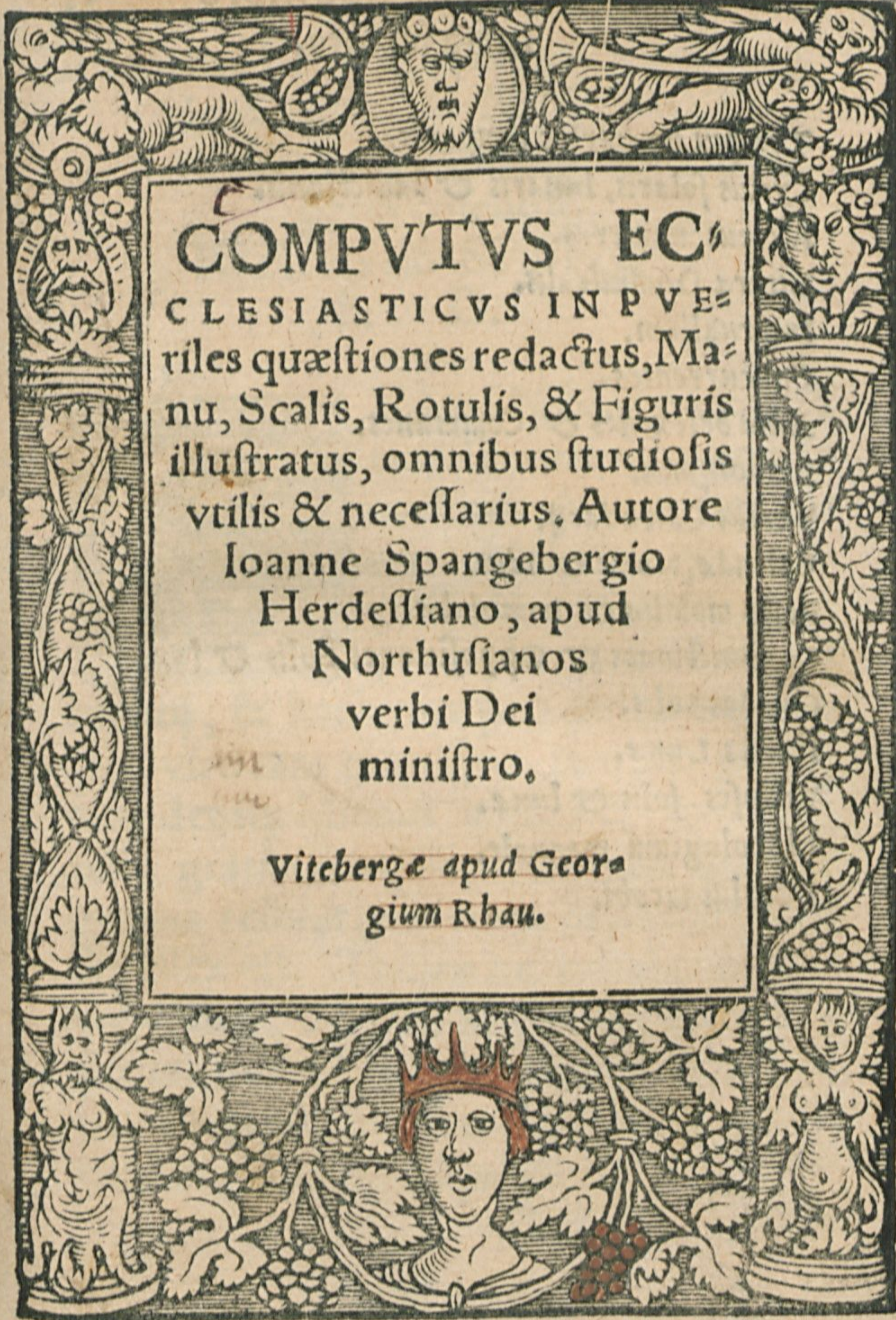
1919

~~Z. IV. 638.~~

2

Genehmigt:
Amt für Volkobildung
Halle
~~Verwaltungsbüro~~

COMPVTVS EC
CLESIASTICVS IN PVE
riles quaestiones redactus, Ma
nu, Scalis, Rotulis, & Figuris
illustratus, omnibus studiosis
vtilis & necessarius. Autore
Ioanne Spangebergio
Herdesiano, apud
Northusianos
verbi Dei
ministro.

Vitebergae apud Geora
gium Rhau.

N. 2. finis

Docentur hoc libro
infra scripta.

Tempus & partes temporis.
Cyclus solaris, lunaris & Indictionis.
Aureus numerus.
Littera Dominicalis.
Intervallum.
Concurrentes.
Anni besextiles & Communes.
Embolismus.
Versus Calendarij.
Calendæ, Nonæ & Idus.
Festa mobilia & Immobilia.
Coniunctiones & Oppositiones Solis & lune.
Gradius Solis.
Facies Lune.
Eclipses solis & lune.
Horologium manuale.
Baculus Iacobi.

REVERENDO PATRI DOMI
no Ioanni Holtegel Abbati Vualkare
densi, domino & Mecanati
suo obseruando, sem
perq; colendo,
IOANNES SPANGE.
S. D.

VM INNVMERA
tuæ Reuerendæ domi
nationis in me benefi
cia exhibita contem
plor R. P. pudet me
profecto tam diuturni
silentij, & hactenus pro tantis benefi
cijs, viro tam munifico, tam pio patri,
tam deniq; liberali amico & patrono
nihil gratiæ retulisse. Sed quas precor
gratias referet, cui curta & parua domi
supellex est. Tamen ne prorsus ingra
tus videar, hunc Computum Ecclesia
sticum, quem his Saturnalibus, dum per
ocium licuit, in vsum studiosorum ad
ornari, & in pueriles quæstiones, vt eo
A ij   facilius

facilius teneatur verti, T. R. D. dono &
dedico, Maxime ob hanc causam, q̄ à
teneris annis huic disciplinæ T. R. D.
potissimum fauerit. Est fateor munus te
nue & exile, sed totum spero probabit
T. R. D. quæ alioqui nihil in amico so
lita est præter animum spectare. Habe
bunt proinde pueri sub T. R. D. titulo
libellum non prorsus spernendum, cu
ius exercitium olim in ludis frequens
erat, præsertim in patria, nunc fere ses
pultum, T. igitur R. D. hoc quicquid
est, æqui boniq; consulat. Christus
T. R. D. nobis diu seruet in
columnem. Datum Nor
thulix M. D.
XXXIX.
decimo Martij.

IOANNIS SPAN. HERDES=

σιανι ἑξασίχου.

Noscere uis Cyclos Phæbi, triuiaeq; labores,
Quo uariet pacto mensis & hora diem,
Mensis quot nonas numeret, quot quisq; Calendas,
Signorum & certos gliscis habere gradus,
Quid Synodus Solis, quæ sit digressio lunæ.
Quo uertat rapidos tempore Phœbus equos?
Litera quæ Domini numerus qui dictus ab auro,
Quæ facies Lunæ, quis regat Erro polum?
Qui concurrentes, quæq; interualla bisextus,
Mobile quod festum, quilibet annus agat,
Hunc uolue exiguum uigili sudore libellum,
Cuncta tibi mira sub breuitate dabit.

ERASMI BENEDICTI SILESII

Δεκατόσιχου.

Dum legimus libros, quos proxima condidit ætas,
Et sumus in studijs quæ nouitate placent,
Interea pereunt doctissima scripta uirorum,
Nil quibus in terris clarius esse queat,
Sic latuit breuis hic multos iam Computus annos,
Obsitus in ueteri depositusq; situ.

A iij

Commoda

Commoda qui quamuis studiosis plurima prestat,
 Adde quod ingenium seruet alatq; pium,
 Attamen etati nostræ est incognitus, atq;
 Vix hunc e multis unus & alter habet.
 Hunc Spangebergus, Charitū decus atq; Camœne
 Reddidit, & lucem iussit habere nouam.
 Quæq; docent alij multis ambagibus, illa
 Ponit in humana conspicienda manu.
 Addidit & causas cur Phœbus lumina mundo
 Sæpe neget, faciem cur tegat atq; suam.
 Cur priuata suo Phœbe sit sæpe colore,
 Et solitam cur non prebeat illa faciem.
 Hunc igitur quicumq; leges non ultima certe
 Accedant studijs commoda (crede) tuis.

IOANNIS LONGISILVII
 Northemij Ἐξαστὶχου.

iam siluit plures Romanus computus annos,
 Est habita in ludis mentio nulla sui.
 Hunc reddit pueris tenui Spangebergus opello,
 Quem ueteres multis perdocuerunt libris.
 Quod rotulis reliqui, & tereti docuere Cylindro
 Hoc te picta manus sub breuitate docet.

Quid est

Quid est *Computus*? Est certa distiguendi tempora ratio. Græce επιλογισμος *Supputatio*.

Quotuplex est Computus?
Duplex. *Astronomicus & Ecclesiasticus.*

Astronomicus: Est scientia distiguendi tempus secundum solis & lunæ progressum.

Ecclesiasticus: Est scientia distiguendi tempus certa ratione secundum Ecclesiæ ritum & vsum.

DE TEMPORE.

Quid est *Tempus*? Est mora motus rerum variabilium. Vel, Est spacium ex cœli solisque vertigine deductū, quo omnium mobilium vicissitudinem metimur.

Quotuplex est Tempus? **Triplex.** *Præsens, Præteritum, Futurum.*

Præsens tempus. Est finis præteriti & incipitium futuri.

A *iiij* **Præter**

Præteritum. Est tempus quod fuit & iam non est.

Futurum. Est quod modo non est, sed erit aliquando.

Quæ sunt partes temporis? Annus, Mensis, Septimana, Dies, Nox, Hora.

DE ANNO.

Quid est Annus? Est solis anfractus, Quando scilicet peractis trecentis sexaginta quinque diebus & sex horis, Sol ad eadem loca siderum redit.

Quare dicitur annus? Quod mensibus in se recurrentibus quasi annulus & circulus redit, iuxta illud Virgilij.

Atque in se sua per uestigia uoluitur annus.

Quotuplex est Annus? Triplex, Lunar, Solstitialis, Magnus siue Mundanus.

Lunaris? Est qui habet triginta dies. Hic Mensis est, ein Monat.

Solstitialis siue uertens? Est qui duodecim menses continet.

Magnus

Magnus. Est quando omnes Planetæ
in eundem locum recurrunt. Vel, (vt
Macrobius ait) qui quadraginta no-
uem vertentium annorum milia conti-
net.

Quot sunt partes anni? Quatuor. Ver,
Aestas, Autumnus, Hyems. Harum ini-
tia patent his versibus.

Versus.

Ver Petrum profert, *Urbanum* nunciat *Aestas*,
Timotheum *Autumnus*, *Clementem* dat tibi *Bruma*.

Ver. Habet tres menses, *Martium*,
Aprilem, *Maium*. Cuius partes sunt
Ver nouum, *adultum* & *præcep*.

Aestas. Habet *Iunium*, *Iulium*, *Augu-*
stum, Cuius partes sunt, *Aestas noua*,
adulta & *præcep*.

Autumnus. Habet *Septembrem*, *Octo-*
brem, *Novembrem*, Cuius partes quoq;
sunt *Autumnus nouus*, *adultus* & *præ-*
cep.

Hyems. Habet *Decembrem*, *Ianuari-*
um, *Februarium*. Habet easdem partes
cum alijs.

A v Quot

Quot dies habet Annus uertens? 365. dies
& 6 horas. Tanto enim temporis inter-
uallo Sol Zodiacum, hoc est, Signife-
rum perlustrat. Quater autem 6 horæ
singulis quaternis annis diem constitu-
unt, Hinc annus ille Intercalaris Bisex-
tus siue bisextilis dicitur, ein schalt iar.

Versus.

L. x. u. tria ccc. sex horas continet Annus
Hæ bisextilem dant quarto quolibet anno.

Quæ accidunt anno? Aequinoxia & Sol-
stitia. Sunt enim quatuor anni mutati-
ones, scilicet, Duo æquinoctia, Solstiti-
um & Bruma.

Quid est æquinoxium siue æquidium? Est
maxima diei & noctis æqualitas.

Quotuplex est Aequinoxium? Duplex.
Vernale & Autumnale.

Aequinoxium uernum? Est quando Sol
intrat Arietem, videlicet decima Marcij,
Hinc vocatur Martium.

Aequinoxium Autumnale? Est quando
Sol ingreditur Libram, videlicet decia
matertia Septembris. Hinc vocatur
Septembre.

Versus.

Versus.

Lambert Gregorij, nox est equata diei.

Quid est Solstitium? Est maxima diei & noctis inæqualitas.

Quotuplex est solstitium? Duplex, Aestiuum & Hibernum.

Solstitium aestiuum? Est quando sol ingreditur Cancrum, videlicet duodecima lunij. Der lengste tag im iar.

Solstitium Hibernum siue Bruma? Est quando sol intrat Capricornum. Der kurtzte tag im iar. 12. Decembris.

Versus.

Vitus Lucia sunt duo solstitia.

DE MENSE.

Quid est Mensis? Est temporis spatium, quo a sole luna recedens completo suo circulo eidem rursus coniungitur.

Quot sunt Menses anni? Duodecim.
Ianuarius. Der Ienner.

Februarius. Der Hornung.

Martius. Der Mertz.

Ab eo Romani olim annum auspicabantur.

Aprilis

Aprilis. Der April.
 Ab eo Hebrei annum auspicantur.
 Maius. Der Mey.
 Iunius Der Brachmonat.
 Iulius Heumonat.
 Hic Quintilis dicitur, quod sit Quin-
 tus a Martio.
 Augustus Der Augst.
 Hic Sextilis dicitur.
 September. Der Herbstmonat.
 October. Der Vucienmonat.
 Nouember Vintermonat.
 December. Christmonat, odder
 Vuolffmonat.
Da initia Mensium iuxta Calendarium.

Versus.

Ci. bri. Mar. April. Phili. Nic. Iul. Pe. Egi. Remi.
 (Om. De.

DE SEPTIMANA.

Quid est Septimana? Est continua sep-
 tem dierum reuolutio. Græce, ἑβδομάς
 Hebraice Sabbatum, Transit enim 7.
 diebus & rursus incipitur, Scribiturq;
 septem

septem literis Alphabeti, a b c d e f g.

DE DIE.

Quotuplex est dies? Duplex. Naturalis siue Ciuilis, & Artificialis.

Quid est dies Naturalis? Est reuolutio primi mobilis, quæ fit 24 horis. Vel, Est spacium quo sol ducitur circa totam terram ab Oriente in occidentem. Tag vnd nacht, Incipit autem dies Ciuilis vel Naturalis a media nocte.

Quid est dies Artificialis? Est spacium quo sol moratur super nostrum Hemispherium, Der tag zuuischen der Sonnen auffgang vnd niddergang. Hæc dies iuxta Solis ascensum vel descensum crescit vel decrescit.

Quæ sunt partes diei? Diluculum, cum incipit dignosci dies.

Aurora diei clarescentis exordium.

Mane, Matutinum tempus, cum dies est clarus, Morgen.

Meridies, Est diei medium, Der mittag.
Serum

Serum diei, Est tempus occiduum, Der
abend.

Suprema tempestas. Est diei nouissima
pars.

Vesper, ab Hespero stella, siue Crepus-
culum vespertinum, dubia lux inter lu-
cem & tenebras So tag vnd nacht schei-
det.

*Quotuplices sunt dies? Multiplices. Alij
enim dicuntur.*

Festi. Feirtag.

Profesti, Vuercktage.

Intercisi. Die man halb feirt.

Fasti. Gerichts tage.

Nefasti. Daran mā nicht gericht heft.

Religiosi vel Atri. Verbante odder
veruorffen tage.

Comitiales. Reichstage.

Preliares. Streittage.

Critici vel Decretorij. Daran man von
der kranckheit vrteilen mag, als der
sibend, vierzehend &c.

Quomodo appellantur dies Septimane?

Apud Gentes appellantur dies a Pla-
netis,

netis, vt dies Solis, Dies lunæ. Martis,
Mercurij, Iouis, Veneris, Saturni.

Apud Christianos dicendum est, Dies
Dominica siue prima, Dies secunda, Di
es tertia, Quarta, Quinta, &c.

DE NOCTE.

Quid est Nox? Nihil aliud est nisi um
bra terræ, Vel, Absentia solis.

Quæ sunt partes Noctis?

Prima fax, q̄ tum faces primum, hoc
est, lumina ferri incipient, So man
dieliecht anzundet.

Concubium noctis a cubando. So man
schlafft vnd ruget.

Conticinium, a tacendo, q̄ tum omnia
tacent, Mitternacht.

Intempesta nox, q̄ tum tempus agen
di nullum est.

Gallicinium, q̄ tum galli cantent.

Diluculum, Vel Crepusculum matuti
num. Dubia lux, So tag vnd nacht
scheidet.

Quos

Quot sunt uigilia noctis? Quatuor.
Prima uigilia, Secunda, Tertia, Quarta,
Et vnaqueque trium horarum spacium
continebat.

DE HORA.

*Inuentionis motus & rerum quod illo spacio durauerunt
ora est spacium
& pars uigiliae
una diei*
Quid est hora? Est finis temporis.

*in ab iudicia
iam in habet
dominatio
erat in hinc
pr. hor hor
irrupta et in
oratur hinc
pr*
Hinc Horologium, instrumentum quo
horae designantur. Et Horizon terminus
nator visus, & Horoscopus latine ascens
dens. Der auffsteigende ort des hymels
gegen morgen. *illa pars caeli qua oritur sol*

Quotuplices sunt horae? Duplices.

Aequales & inaequales. *Luc 24. Ioh 8*

*habet aequalis
a. Ioh 8. Ioh 8
de so lunde
alio. de caelo
no ratu quia
a plura in
i. uel hora
artificialis
hinc in g. p.
p. 15
23
plura de
de ho de ho
aqua liby*
Aequalis hora, est vigesima quarta
pars diei civilis siue naturalis.

*quod in hinc aequalis pauca
v. 1. q. no*
Inaequalis, est duodecima pars diei
artificialis, Illius scilicet temporis ab or
tu solis ad occasum.

*languore sol in uel hinc supra horam
i. inaequalis
de ho de ho
aqua liby*
De huiusmodi ho
ris intelligendum est quod in Euange
lio dicitur, Christum crucifixum hora
sexta, Hoc est ipso meridie, Et expirasse
hora nona, hoc est, sole iam ad occubitu

*plura de
de ho de ho
aqua liby*
tum

*plura de
de ho de ho
aqua liby*
tum

*plura de
de ho de ho
aqua liby*
tum

*plura de
de ho de ho
aqua liby*
tum

tum vergente. Et illud de mercenarijs
in vineam, vndecima demum, hora mis-
sis, hoc est, paulo ante solis occasum, Et
illud q̄q̄, Nonne duodecim horæ diei
sunt.

*quod est
horam q̄
causa
solum
et lunam
quod est
horam q̄
causa
solum
et lunam*
*quod est
horam q̄
causa
solum
et lunam*
*quod est
horam q̄
causa
solum
et lunam*

Hora Planetarum singulis diebus
et noctibus.

Hore diei.

Mars.																								
Iupiter.																								
Satur.																								
Luna.																								
Mercu.																								
Venus.																								
Sol.																								
Mars.																								
Iupiter.																								
Satur.																								
Luna.																								
Mercu.																								
Venus.																								
Sol.																								
Sontag.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.												
Freitag.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.												
Mittwoch.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.												
Montag.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.												
Sonabēt.	11.	12.																						
Döner.	10.	11.	12.																					
Dinstā.	9.	10.	11.	12.																				

Hore noctis.

Satur
Luna.
Mercu.
Venus.
Sol.
Mars.
Iupiter.
Satur.
Luna.
Mercu.
Venus.
Sol.
Mars.
Iupiter.

Figure

quae sunt stellae errantes **Figurae Planetarum.**
quae sic dicuntur a motu errantibus quia habent suas proprias vias in quibus moventur

Saturnus.
Iupiter.
Mars.
Sol.
Venus.
Mercurius.
Luna.

♄
 ♃
 ♁
 ☉
 ♀
 ☿
 ☾

De novis seu characteribus planetarum quibus planetae pinguntur

de quo planetae sunt dispositi in caelo **Ordo Planetarum habetur hoc versu.**
Luna venit in finem loci cum interior planetas
Post finem sequitur, ultima luna subest.

Tantum de partibus temporis.

de divisione temporis, et partibus anni partiumque mensium quae cognoscuntur in supputatione ecclesiastica et in calendario reliquisque huiusmodi partibus necessaria est. Jam pergit auctor ad ipsam supputationem ecclesiasticam et calendarium explicandum.

De quibus agitur potissimum in Supputatione Ecclesiastica
De quibus agitur potissimum in Supputatione Ecclesiastica: De Cyclis, De Aureo numero, De litera Dominicali, De Intervallo, De Concurrentibus, De anno bissextili, De annis communibus, De Embolismo & Calendario.

DE CYCLIS.

Quid est Cyclus? Est spacium annorum in se rediens, Dicitur autem Cyclus quasi circulus, quod quasi in orbem & circulum digestus, annorum ordinem sine varietate complectitur.

Quotuplex est Cyclus? Triplex, Solaris, Lunaris, & Indictionis.

Quid est Cyclus solaris? Est spacium viginti octo annorum, quo sol ad pristinam positionem reuertitur.

Quid est Cyclus Lunaris? Est spacium decemnouem annorum, quo omnes lunæ diuersitates ad pristinam positionem redeunt.

Quid est Cyclus Indictionis? Est spacium **B ñ quin**

*proprias
planis
guntur*

*omni lo:
up ras*

*avimur
sp huius
celestibus*

De quibus agitur potissimum in Supputatione Ecclesiastica

*Et hinc
voca
voca
Sali*

*diu
acti*

De quibus agitur potissimum in Supputatione Ecclesiastica
De Cyclis, De Aureo numero, De litera Dominicali, De Intervallo, De Concurrentibus, De anno bissextili, De annis communibus, De Embolismo & Calendario.

DE CYCLIS.

Quid est Cyclus? Est spacium annorum in se rediens, Dicitur autem Cyclus quasi circulus, quod quasi in orbem & circulum digestus, annorum ordinem sine varietate complectitur.

Quid est Cyclus Indictionis? Est spacium

1. ab Romanis extrinsecis Romano imperio
quindecim annorum a Romanis inuen-
tum, vt tribus lustris toto orbe tributa
1. Romano Romanae reipublicae soluerentur. *1. tributa*

DE AVREO NUMERO.

1. dicitur non
1. a Galdis et Aegyptiis
1. dicitur non
1. dicitur non
Quid est Aureus numerus? Est numerus
decemnouenalis, a veteribus aureis lite-
ris scriptus, Hoc modo.

1. dicitur non
I. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

1. dicitur non
II. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

1. dicitur non
Hunc numerum vocant quoque Cyclum
lunarem, Complectitur enim in se spa-
cium 19. annorum. His effluxis denuo
ab vnitatem incipiendum est.

1. dicitur non
1. dicitur non
Quomodo inuestigandus est Aureus numerus?
Accipe minorem incarnationis Do-
mini annum, & incipe a signo crucis
dextram versus numerare 1. 2. 3. 4. 5. &c.
donec peruenieris ad annum quem quaeris,
Et quicumque numerus tibi offertur,
eum

en
ita
en part
fubia
comps

eum scias esse Aureum numerum anni
illius.

AVREVS NUMERVS.

C iij

De litera

DE LITERA DOMINI-
cali.

Quid est litera dominicalis? Est litera
ostendens cuiusq; anni diem dominica-
cum.

Quot sunt literæ dominicales? Septem.

a b c d e f g.

*modo sciatur que sit littera dominicalis
libro anno* Quo pacto inuestiganda est litera dominicalis?

Accipe minorem incarnationis Domini
numerum, & incipe numerare a signo
no crucis dextra versus 1. 2. 3. 4. 5. 6. & c.
donec peruenieris ad annu quem quaeris,
& quaecunq; tibi offertur litera, eam
scias eiusdem anni literam dominicalem.
Si vero duæ occurrerint, scias significa-
ri annum bisextilem, Et litera quæ supe-
riorem locum occupat, est litera domi-
nicalis vsq; ad ferias diui Mathiae, Quæ
inferiorem, vsq; ad finem anni.

*omnes dies
es de feria
622 366*

LITERA DOMINICALIS.

Est ne alia uia inuestigandi literam dominica-
lem? Imo, iuxta hunc versiculum in ma-
nu sequenti positum.

g f e d c b a
Grandia frenet eques dum cernit belliger arma.
B iij De

DE INTERVALLO.

Quid est Intervallum? Est numerus ^{hebdomadarum} septimanarum cuiuslibet anni ^{maior minor} variabilis.

Quotuplex est Intervallum? Duplex, Maius & minus.

Intervallum maius. Est spacium inter dominicam proximam post festum Pentecostes, & dominicam primam Adventus Domini. Hoc Intervallum ^{maius plures minor pauciores} maius, variatur iuxta augmentum & decrementum Intervalli minoris.

Intervallum minus. Est spacium inter dominicam proximam post Christi natalicia, & dominicam Esto mihi.

Quo pacto inuestigantur septimanæ Intervalli minoris? Septimanæ Intervalli minoris inuestigantur his versibus:

^{Ante} I   2   3   4   5
Elephas A terra festinat Bubalus extra.

6   7   8   9   10
Clericus facete decipitur gaudijs crebre

II   12   13   14   15
Articulum degener Gaman excellit adulter.

Docco

Docco barbatum egomet considero, nullum.

^{Declatio}
Elucidatio horum uersuum.

Habes hic iuxta Aureum nume-
rum dictiones 19. Prima dictio Elephas
seruit 1 A terra 2 Festinat 3 &c. Dictio
ultima (nullum) nulli numero seruit, sed
est completio metri. Quot ergo literas
quælibet dictio habuerit, tot sunt Inter-
ualli septimanæ, Exempli gratia, Elephas
quia scribitur septem literis, ostendit
septem esse septimanas eo anno quan-
do 1. est Aureus numerus. A terra scri-
bitur sex literis, ideo indicat sex septi-
manas, cum Aureus numerus est 2. Sic
de reliquis iudicandum est.

Habet illa Supputatio semper ueritatem?
Non. Si enim litera dominicalis alicuius
ius anni precesserit in ordine Alphabe-
ti primam literam alicuius dictionis hic
positæ eidem anno seruientis, tunc vna
septimana addenda est.

Exempli gratia.

B v

Anno

*Expositio uerborum
uallo minore iuris
cognoscendo*

*quod in
quo in
aut*

*Explicat
litteram
mim quæ
de illis
long for
etiam.*

*quod est a
estiam*

*quod in
penultima
no littera
in prima
in una*

*adoret
ne maior
to minor*

dominus

*Expositio
Declatio
quælibet
in uerbo
in uerbo
in uerbo
in uerbo*

*in uerbo
in uerbo
in uerbo
in uerbo
in uerbo*

*in uerbo
in uerbo
in uerbo
in uerbo
in uerbo*

*quæ per litteras ipsius anni indicat indicat si littera dominicalis
et procedat prima littera diei ipsius anni*

Anno 1535. serviebat dictio Doceo,
quæ 5 literis, ostendit 5 tantum septi-
manas, Sed quia hoc anno littera domi-
nicalis erit c quæ præcedit in alphabeto
primam litteram dictionis Doceo scilicet
d, ideo addenda erat vna septimana.

*alij quinq; septimanarum de Doceo per quinq; lit-
tas completuntur in hebdomada istius anni. Sic anno 42 A c
littera dominicalis per d in hebdomada, ergo ipse 7 septimanarum
per hebdomada designat. addit vna septimana et fiat 8 istius anni in he-
bdomada*

Versus.
Littera presentis quando præcesserit anni
Litterulam primam verbi, super addimus vnam
Hebdomaden, verum sequitur si, iungito nullam.

DE CONCVRRENTIBVS.

*dies cōpre-
12 in for-
in nativitatē
proxima
commemoratō
no nativitatē*

Quid est Concurrrens? Est numerus diei
vel dierum, qui supersunt a festo Nata-
lis Christi inclusiue, vsq; ad dominicam
proximam inclusiue.

*no nativitatē
dies hic
dicitur
sunt 10
numm
ad hunc
et non posse
nullo plura
9a septu-
res esse
plura
littera
hinc dies
transp.*

Quot sunt Concurrentes anni? Concur-
rentes non excedunt numerum senari-
um, neq; sunt idem in quolibet anno.

Quo pacto inuestigantur Concurrentes anni?
Ex littera dominicali, Quando enim a,
littera est dominicalis, nullus est anni cō-
currrens. Si b, vnus. Si c, duo. Si d, tres.
Si e, quatuor. Si f, quinq;. Si g, sex.

Versus.

Versus.

Tu Concurrentes agnosces carmine tali.

*canon p. r. l. d. m. c. l. i. z.
m. l. l. p. p.
c. v. r. r. p. s.
in 401 a
no*

A nil, unum b. c duos, d. tres tibi monstrat.

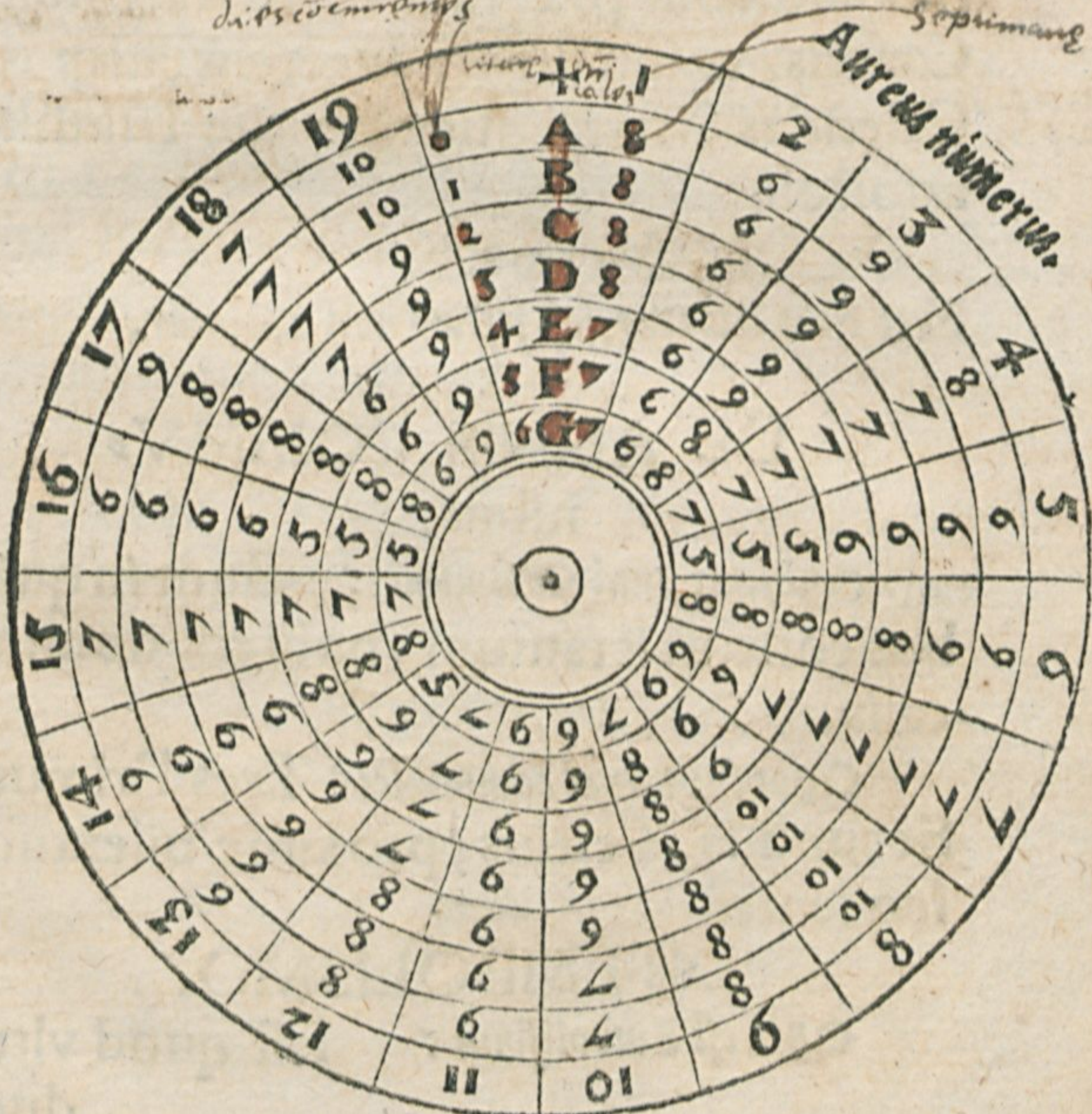
Quattuor e præbet, f. quinos, g. tibi sex dat.

Sequenti figura inuestigabis quoq;
Interuallum & Concurrentes.

Concurrentes. Litera dominicalis.

di. p. s. c. o. e. m. r. e. n. t. i. s.

seprimane in

Anno 48

*Spina
caulis*

*quod hie
in d. o. r. g. o.
12 A e
simanis
i in hie
mand*

*clonis
ca hie
mua hie*

*di. p. s. hie
di. u. i.*

*di. p. s. hie
di. u. i.
di. p. s. hie
di. u. i.
di. p. s. hie
di. u. i.
di. p. s. hie
di. u. i.*

*di. p. s. hie
di. u. i.*

DE ANNO BISEXTO.

Quis est annus bisextilis? Est in quo concurrunt binæ literæ dominicales.

^{mas 37} unde habet nomen? ^{est annus} A bisexto, quod eo anno ^{Etiam dicitur}
^{A 97 C. a.} in Ecclesijs bis pronunciat ^{Bisextilis} ^{us 2}ur O ka. Martij.

^{E 98 A p 6} Dicitur & annus Intercalaris, quod per ^{ad d. 10. d. 11. d. 12. d. 13. d. 14.} quatuor annos sacerdotes qui mensibus ac diebus præerant ex decreto Iulij Cæsaris, vnum diem adijcerent, id est 6. ^{Calendas Martij} Calendas Martij, nempe die Mathiæ apostoli.

^{edit scripta quomodo unig} Versus. ^{intercalatio a quacunque ano}
^{Mat Mat dicatur, sed festum non uariatur.}

DE ANNIS COMMUNIBUS.

Qui sunt anni Communes? Sunt in quibus concurrunt tantum una litera dominicalis.

^{quo anno 4 anni} Quot sunt anni communes? Tres. Primus, Secundus, Tertius, proxime bisextum sequentes.

DE EMBOLISMO.

Quid est Embolismus? Est quod ultra duo

duodecim menses superest. Dicitur
Inter^{in triplo hinc}calatio, super^{adipuo} augmentum siue su-
perexcrescens anni solaris super luna-
rem. Habet enim annus iste tredecim
lunationes siue menses lunares.

Quo pacto comprehenditur Embolismus? Hoc
versiculo.

Bonus erat homo Kato, nobilis quoque Seno.

2 5 8 10 13 16 18

Habes hic 7 dictiones 7 annis ser-
uientes, Si enim Aureus numerus fue-
rit 2 erit Embolismus, quod indicat pri-
ma litera dictionis B. quæ secunda est
in ordine alphabeti. Sic de reliquis dicti-
onibus iudicandum est.

Sequenti manu depicta, videbis ob-
oculos Cyclos, Solarem, Lunarem, In-
dictionis, Literam dominicalem.

Interuallum minus, An-
nos, Bisextilem &
Commu-
nes.

Annus cō
manis. 39

Bisex
tus.

	Sum	29	39
Freudet Eques		Cernit	Belliger
13	14	15	16
6	7	8	9
2	3	4	5
Sum Cernit	Belliger	Arma	Grandia
9	10	11	12
2	3	4	5
13	14	15	6
Belliger Arma	Grandia	Freudet	Eques
5	6	7	8
17	18	19	9
9	10	11	12
Grandia Freudet	Eques	Sum	Cernit

Litera do:
minicolis.

Cyclus:	Solaris	1	2	3	4
	Lunaris	13	14	15	16
	Indictōis	5	6	7	8

Anno 1532. Incepta est praxis
huius manus depictæ. Et durat
usq; ad annum 1559. tum in
nouanda est.

Da elucidationem huius manus depicte.

Index huius manus ostendit annum Bis
sextilem, Medius, primum annum com
munem post bisextum, Annularis secun
dum annum communem, Auricularis
tertium annum comunē indicat. His
agnitis, ad plica versum sequentem,

Grandia frendet eques dum cernit belliger arma.

28 articulis digitorum iuxta Quotam
Cycli solaris, qui constat 28 annis, Et
percurrere articulos digitorum hoc ver
su quinquies, semper ponendo duas di
ctiones in articulis Indicis tam in conca
uis q̄ in conuexo manus, incipiendo a
radice Indicis. In cœteris vero digitorū
articulis, vna tantum dictio ponenda
est, vt patet intuenti. De Cyclis idem fa
cias, numerādo a primo articulo Indicis,
percurrendo omnes digitorum articu
los vsq̄ ad extremum auricularis. Habes
autem in radice Indicis pro anno Do
mini 1532. Cyclum solarem 1. Lunarem
vero siue aureum numerum 13. Indictio
nis autem 5 vt coram vides in manu.

Pro

si curi debet
in his minor
ad unum
ad unum
Pro inueniendis Septimanis Inter-
ualli minoris, adplica dictiones horum
versuum, digitorum articulis.

1 2 3 4 5
Elephas Aterra festinat bubalus extra.

6 7 8 9 10.
Clericus facete decipitur gaudijs crebre.

11 12 13 14 15.
Articulum degener Gaman excellit adulter.

16 17 18.
Doceo barbatum egomet &c.

Quia autem Aureus numerus siue
Cyclus lunaris ¹³ tangit radicem Indicis
anno 1532. Cui aureo numero siue
Cyclo lunari seruit dictio Gaman.
Quapropter hac dictio Gaman adpli-
canda est radici Indicis, & mox indicabit
literarum numero Interualli septimas
nas, seruata tamen ^{exceptione} cautela prius adnota-
ta. Sic de reliquis agendum est.

ab omni
in hi die
st de his
minuisti
recedens
in una septimana addita fit
Sequenti Figura, omnia quoque prædi-
cta ob oculos videbis.

hanc in unum
applicando res per
has dictiones
30 articulis
in quolibet anno de fine septima
quadragesima pasche regnante
per se ad unum omni
Anni

ANNI DOMINI

1532	13	1	5	g	f	6	6
1533	14	2	6		c	8	4
1534	15	3	7		d	7	3
1535	16	4	8		cc	6	2
1536	17	5	9	b	A	8	1
1537	18	6	10		g	6	6
1538	19	7	11		f	9	5
1539	1	8	12		e	7	4
1540	2	9	13	d	c	6	3
1541	3	10	14		b	9	2
1542	4	11	15		A	8	0
1543	5	12	1		g	5	9
1544	6	13	2	f	c	8	8
1545	7	14	3		d	7	7
1546	8	15	4		c	10	6
1547	9	16	5		b	8	5
1548	10	17	6	A	g	7	4
1549	11	18	7		f	9	3

CONCURRENTES.

INTERVALLUM.

LITERA DOMINI.

BIFEXUS.

INDITIONIS.

SOLARIS.

AUREUS NUMERUS.

CYCLUS LUNARIS.

ANNI DOMINI.

1549
1532
1548
1533

1550	12	19	8		c	7	4
1551	13	20	9		d	6	2
1552	14	21	10	c	b	9	2
1553	15	22	11		A	7	0
1554	16	23	12		g	5	6
1555	17	24	13		f	8	5
1556	18	25	14	c	d	7	3
1557	19	26	15		e	9	2
1558	1	27	1		b	8	1
1559	2	28	2		A	6	0

Concurrētes.
 Intervallum.
 Litera dominicalis.
 Bifexlus.
 Indictionis.
 Solaris.
 Aureus numerus.
 Ciclus lunaris.
 Anni Domini.

Sequenti quoque Scala offendes Aureum numerum, Intervallum, Articulum anni & Dignitatem anni, Et lunare signum.

*in quibus signis
 sit luna in principio
 anni*

Ab Esca Tauri Semel / *Ab Esca Tauri Semel* / *Ab Esca Tauri Semel* / *Ab Esca Tauri Semel* / *Ab Esca Tauri Semel*

1	Ab	Escis	Tauri	Semel
2	Bos	arcet	Libram	bis
3	Cum	Flos	aquæ	semel
4	Dat	bis	Cancerisans	ter
5	Ex	ea	Scorpius	bis
6	fac	cito	piscis	bis
7	Grex	fert	Leonem	bis
8	Hunc	dum	sagitto	semel
9	Is	gemit	Taurus	bis
10	Ka	cape	uirgo	semel
11	Lux	apud	aquam	bis
12	Mors	Di	gemini	semel
13	nec	glans	scorpisans	ter
14	O	esox	piscis	bis
15	pro	armis	Cancri	semel
16	quis	dat	sagittam	bis
17	Rex	bos	arieti	semel
18	sunt	Eue	uirgines	bis
19	tu	cum	Capricorno	semel.

Ab Esca

Da elucidationem huius Scale? Habes in hac Scala primum aureum numerum suis figuris depictum. Deinde 19. syllabas aureo numero seruientes, iuxta ordinem literarum. Tertio 19. dictiones C ñ quæ

et posine tabulas

figura

habes in hoc

in suis partibus per hoc
charactera

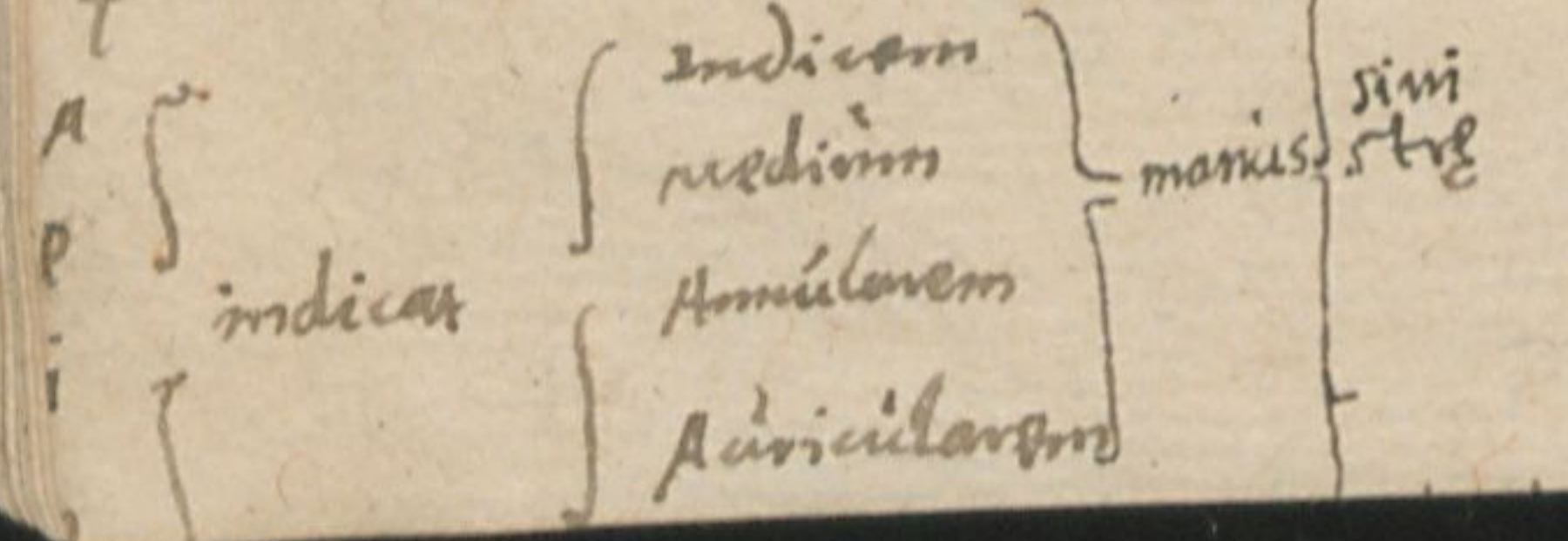
his anni
his mens
no. in
his mens
o festanobilia
no. libor
o fiza us
na gesima
dragostina
ha. Rogat
p. p. p. p.
his d. d. d.
ix. ann
q. d. d. d.
primu
o in
o in
ano
am. o. o.
la in
him fit
dim.

quæ ostendunt Interuallum. **D**igitum &
Articulum anni pro inueniendis festis
mobilibus, & conjunctionibus solis &
lunæ. Quarto habes lunare signum &
radicem anni, Et quoties signum hoc
pronunciandum sit semel aut bis aut
ter. **Q**uesiturus itaq; Interuallum, reci-
pe syllabam per ordinem alphabeti, au-
reo numero conuenientem, vt **A**b pro
1. **B**os pro **2.** **C**um pro **3.** &c. **H**oc ha-
bito, mox sequens dictio per vocalem
suam vltimam ostendit numerum sep-
timanarum Interualli minoris videlicet,
Per vocalem **a**, quinque, per **e** sex, per **i**,
septem, per **o** octo, per **u** nouem, iux-
ta hos **Versus.**

Quinque dat **a**, sex porrigit **e**, septemque dabit **i**,
Indicat **o** quater bis, atque **u** ter tria monstrat.

Attentis tamen cautelis de litera do-
minicali & anno bisextili superius ad no-
tatis.

Deinde per eandem vocalem vlti-
mam, eadem dictio quoque ostendit di-
gitum anni hoc ordine, Si fuerit **a**, signa-
nat

30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

nat Indicem sinistrae manus, Si e medio
um, Si i, annularem, Si o, auricularem
sinistrae manus, Si u, auricularem dex
trae manus, iuxta hunc versiculum.

primus digitus
A dabit Index, e medius, fac caetera recte.

Proinde eiusdem dictionis prima lite
ra ostendit articulum digiti inuenti, puta
a, indicat primum articulum, b secun
dum, c tertium, d quartum, e quintum,
f sextum, g septimum, iuxta hos ver
sus.

A primum profert, alium b, c quoq; tertium.

D quartum, e quintum, f sextum, g sep. tibi monstrat.

Postremo habes nomina duodecim
signorum, quae sunt.

Ar, taurus, gemini, cancer, Leo, uirgoq; libra,
Scorpius, arcitenens, capricornus, amphora, pisces.

Et iuxta haec signa, numerum qui
ostendit radicem anni & faciem lunae,
Si enim nomen signi desierit in voca
lem, signum semel pronuntiandum est,
Si in vocalem & consonantem, bis, Si in
vocalem & duas consonantes, ter.

Da exemplum. Anno 1539, seruit haec

C iij clausula

hæc clausula, Ab escis tauri. Aureus numerus est 1, quem indicat litera a huius syllabæ ab, quæ est literarum prima. Interualli septimanæ sunt septem, quas demonstrat vltima vocalis huius dictionis Escis, quæ est i, A enim indicat 5 septimanas, E sex, l septem, O octo, u nouem. Digitus anni, est annularis sinistrae manus, quem indicat quoque vltima vocalis eiusdem dictionis Escis, quæ est i, a enim indicat Indicem sinistrae manus, e medium, i annularem, o auricularem, u auricularem dextrae manus.

Articulus anni, est quintus in ordine digiti annularis, quem demonstrat prima litera eiusdem dictionis Escis, quæ est E, a enim indicat primum articulum digiti, b secundum, c tertium, d quartum, e quintum, f sextum, g septimum. Radix anni, siue signum lunare, est prima facies Tauri, quod indicat dictionis Tauri, quæ desinit in vocalem simplicem, Ideoque semel pronuncianum est, Sic de reliquis annis agendum est.

*iniqua
phi
29*
*in nulla
in anni vltima signa luna, in gratia de dictione De Cas
precedentis tabula*

*et est a Quinto radix anni quadragiesimi nam
to signum lunare & secunda facies a quatuor
dicat dictione aquæ quæ desinit in vltima consona
id est hoc signum bis pronuncianum*

DE CALENDARIO.

Quid est Calendarium? Est libellus in quo quod singulis cuiusque mensis diebus gestum sit, scribitur. Vel, est liber mensium & festorum dies continens.

Ad quid prodest scire Calendarium? Ut discamus quod sint menses, Calendæ, Nonæ & Idus cuiuslibet Mensis, Deinde, Gradus solis, & facies lunæ, Et quo pacto inveniendæ sunt festa mobilia, Coniunctiones & oppositiones Solis & lunæ.

Da versus Calendarij.

Ianuarius

Anno 99 scribitur hoc dicitur **C** iiii **lxx** apud aqua Anni
mors & **l** undecim quoniam indicat littera **L** in
yllaba **lxx** qd **L** est undecima littera in ordi
alphabeti. secundo inveniuntur septimanæ for
mæ quæ sunt septem ultimæ vocales in
dicantur apud quæ **q** r n a r u u u u
rimantur sicut sunt A S. E. O. I. T. **q**
tertio dicitur **q** r n a r u u u u **q** Est auriolans d
mang quæ indicat similiter **q** r n a r u u u u **q**
ipso in se ipso dicitur apud **q** r n a r u u u u **q**
indicat indicat finitæ mang & medium
hic ordines **q** r n a r u u u u **q**

Ianuarius habet dies 31.

Cisio Ianus Epi sibi uendicat Oc feli mar an,
Prisca fab Hag Vincenti Paulus nob le lumen.

Februarius habet dies 28.

Bri Par Basil Agath Sub Febre Scholastica Valēs
Iuli coniunge tunc Petrum Mathiam mae.

Martius habet dies 31.

Martius officio decoratur Gregoriano,
Gertrud alba bene iuncta Maria genitrice.

Aprilis habet dies 30.

April in Ambrosij festis ouat atq; Tiburci,
Et Valer sanctiq; Geor Marcic; Vitalis.

Maius habet dies 31.

(Soph

Philip Crux Flor goth Iohan latin Epi ne ser
Maius in hac serie tenet Vrban in pede Cris. Can.

Iunius habet dies 30.

Nic Marcelle boni dat Iun primi Ba Cyrini

Viteq; Mar Prothus al sancti Ioan Io dor le Pe Pau

Iulius habet dies 31.

(postal

Iul uisit Huldrieh oc bil Chili Fra bene Margar Az
Arnolphus Prax Mag Ap Christ Iacobiq; sim Ab

Augustus habet dies 31.

(don.

Pe Steph Steph Prothe Six Don Cir Ro Lau Tibur
(Hip Em.

Sumptio Agapiti Timo Bartholo Ruff Aug Col
(Aucti.

September habet dies 30.

Egidium Sep habet Nat Gorgoniumq; Crucemq;
Lambertū cū Math Mauricius hinc dami mich Hier

October habet dies 31.

Remiq; Franciscus Marcus Diger arteq; Calix
Galle Lucas uel Vnd Sc Scue Crispini Simonis

(Quint.

November habet dies 30.

Omne Nouēber habet Qua Theo Martin Bricijq;
Post hac Helizabet Cle Cris Catharina Sat And.

December habet dies 31.

December Barba Nicolaus & alma Lucia

Sanctus abinde Thomas modo Nat Steph Io Pu

(Thome Sil.

C v

Ianua

IANVARIVS habet dies 31.

	A	Kal.		Ci
1				
2	b	4	8	si
3	c	3	16	o
4	d	Pridie		ia
5	e	Nonæ	5	nus
6	f	8	2	E
7	g	7	13	pi
8	A	6		si
9	b	5	2	bi
10	c	4	10	uen
11	d	3	18	di
12	e	Pridie		cat
13	f	Idus.	7	oc
14	g	19	15	fe
15	A	18		li
16	b	17	4	mar

Circumcisio Domini. Ci.

Radix anni.

Epiphania.

**Sol in Aquari-
um.**

- Signum lunare;
- Gradus solis.
- Festa sanctorum.
- Syllabe Calendarij.
- Coniunctiones solis & lune.
- Calende, Nonæ, Idus.
- Litera dominicalis.
- Dies mensis.

17	e	16	16		An	Antonij.
18	d	15	5	12	Pris	
19	c	14		1	ca	
20	f	13	13		fab	Sebastiani.
21	g	12	2	9	Hag	Agnctis.
22	A	11		17	uin	
23	b	10	10		cen	
24	c	9		6	ti	
25	d	8	8		Pat	Conuerfionis Paali.
26	e	7	7	14	lus	
27	f	6			no	
28	g	5	15	3	bi	
29	A	4	4	11	le	
30	b	3		19	lu	
31	c	Pridie	13		mco	

Dies mensis.
 Litera dominicalis.

Calende.

Syllabe Calendarij.
 Coniunctiones.

Festa Sanctorum.

Signum lunare.

FEBRVARIVS habet dies 29

1	d	Kal.	1	8	Bri	
2	e	4		16	Pur	Purificationis
3	f	3	9		Ba	
4	g	Pridie		5	fil	
5	A	Non.	17	13	Ha	Hagatae
6	b	8	6	2	gat	
7	c	7			sub	
8	d	6	14	10	fe	
9	e	5	3	18	bre	
10	f	4			Scho	Sol in Pisces
11	g	3	11	7	las	
12	A	Pridie		15	ti	
13	b	Idus	19		ca	

- Gradus Solis.
- Festa sanctorum.
- Syllabe Calendarij.
- Coniunctiones.
- Locus septuagesime.
- Calende.
- Littera dominicalis.
- Dies mensis.

14 c	16 8	4 Va	Valentino.
15 d	15	lent	
16 e	14	12 Iu	Iuliane.
17 f	13	li	
18 g	12	1 con	
19A	11	9 iun	
20 b	10	17 ge	
21 c	9	6 tunc	
22 d	8	Pe	Cathedra Petri.
23 e	7	14 trum	
24 f	6	Mat	Matthias. Locus bi
25 g	5	3 thi	sextilis.
26A	4	am	Math.
27 b	3	11 in	
38 c	Pridie, 19 de.		

Dies mensis.

Littera dominicalis.

Calende.

Coniunctiones solis &
lunae.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Signum lunare.
Gradus solis.

MARTIVS habet dies 30

1	d	Kal.	8	Mar
2	e	6		ti
3	f	5	16	us
4	g	4		Of
5	A	3	5	fi
6	b	Pridie		ci
7	c	Non.	13	o
8	d	8	2	de
9	e	7		co
10	f	6		ra
11	g	5		tur
12	A	4	18	Gre
13	b	3	7	go
14	c	Pridie		ri
15	d	Idus.	15	a

Dies mensis

Gregorij

Equinoxiū.
Sol in Aequinoxiū.

- Dies mensis.
- Litera dominicalis.
- Calendae.
- Coniunctiones.
- Syllabe Calendarij.
- Festa sanctorum.
- Gradus solis.

16	e	17	4	no	
17	f	16	12	Ger	Gertrudis.
18	g	15		trud	
19	A	14	1	Al	Albani.
20	b	13	9	ba	
21	c	12		Be	Benedicti.
22	d	11	17	ne	
23	e	10		iunc	
24	f	9	6	ca	
25	g	8		Ma	
26	A	7	14	ri	
27	b	6	3	a	
28	c	5		ge	
29	d	4	11	ni	
30	e	3	19	tri	
31	f	Pridie.		ce	

Ad.
Annunciatio an-
gelica.

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

APRILIS habet dies 30.

1	g	Kal.	8	A	
2	A	4	16	pril	
3	b	3		in	
4	c	Pridie	5	Am	Ambrosij
5	d	Non.	13	bro	
6	e	8		si	
7	f	7	2	i	
8	g	6	10	fes	
9	A	5		tis	
10	b	4	18	o	Sol in Taz.
11	c	3		ual	1611.
12	d	Pridie	7	ae	
13	e	Idus	15	q;	
14	f	18	4	Ti	Tiburtij.

Signum lunare.

Gradus solis.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.
Coniunctionis.

Calende, None, Idus.
Littera dominicalis.
Dies mensis.

15	g	17		bu
16	A	16	12	ti
17	b	15		Et
18	c	14	1	na
19	d	13	9	ler
20	e	12		fane
21	f	11	17	ti
22	g	10		q
23	A	9		Ge
24	b	8	14	or
25	c	7		Mar
26	d	6	3	ci
27	e	5	11	q
28	f	4	19	ui
29	g	3		14
30	A	Pridie. 8		lis.

Georgij.

Marci Evangeliste.

fane

Signum lunare.

F. R. sanctorum.

Syllabe Calendarij.
Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.
Dies mensis.

Signum lunare.

D

MAIUS habet dies xv.

1	b	Kal.		Phi	Philippi & Iacobus
2	c	6	16	lip	
3	d	5	5	crux	
4	e	4		flor	
5	f	3	13	goth	
6	g	Pridie. 2		Io	Ioannis.
7	A	Nonæ.		han	
8	b	8	10	la	
9	c	7		tin	
10	d	6	18	e	
11	e	5		pi	
12	f	4	7	ne	Solin Geminos.
13	g	3	15	ser	Servatij.
14	A	Pridie. 4		et	
15	b	Idus.	12	soph	

Syllabe Calendarij.
 Coniunctiones solis &
 lune.
 Calende, Nonæ, Idus.
 Litera dominicalis.
 Dies mensis.
 Gradus solis.
 Festa sanctorum.

16 c	17	Ma
17 d	16	i ius
18 e	15	in
19 f	14	9 hac
20 g	13	se
21 A	12	17 ri
22 b	11	6 c
23 c	10	te
24 d	9	14 net
25 e	8	3 Vr
26 f	7	11 ban
27 g	6	ni
28 A	5	19 pe
29 b	4	8 de
30 c	3	Cris
31 d	Pridie, 16	can

Verbent.

Signum lunare.

Grads solis.

Festa sanctorum.

Syllaba Calendarij.

Coniunctiones solis & lune.

Calende.

Littera dominicalis.

Dies mensis.

D ij

IVNIVS habet dies 30.

1	e	Kal.		Nic	Nicomedis.
2	f	4	5	mar	Maccelli.
3	g	3	13	cel	
4	A	Pridie	2	le	
5	b	Nonæ		Bo	Bonifacij.
6	c	8	10	ni	
7	d	7		dat	
8	e	6	18	iun	
9	f	5	7	pri	
10	g	4		mi	
11	A	3	15	ba	Barnabæ.
12	b	Pridie.	4	ci	
13	c	Idus.	12	ri	
14	d	8		ni	

**Sol in Canc
erum. iii.**

Signum lunare.

Gradus solis.

Festa sanctorum.

**Syllabe Calendarij.
Coniunctionis.**

Calende, Nonæ, Idus.

Littera dominicalis.

Dies mensis.

15 e	17	1	vi	Viti.	Solstitium
16 f	16		ti		astruum.
17 g	15	9	q̄		
18 A	14		mar		
19 b	13	17	pro		
20 c	12		ibus		
21 d	11	6	al		
22 e	10	14	san		
23 f	9	3	cti		
24 g	8		lo	Ioannis Baptiste.	
25 A	7	11	han		
26 b	6	19	io		
27 c	5		dor		
28 d	4	8	le		
29 e	3		Pe	Petri & Pauli.	
30 f	Pridie.	16	Paulo		

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones solis & lune.

Calende.

Littera dominicalis.

Dies mensis.

IULIUS habet dies 31

1	g	Kal.	5	Iul	
2	A	6	13	ui	Visitationis Mariae.
3	b	5		fit	
4	c	4	2	Hul	
5	d	3	10	drich	
6	e	Pridie	18	oc	Octava Petri & Pau.
7	f	None.		bil	
8	g	8	7	Chi	Chiliani.
9	A	7		li	
10	b	6	15	fra	
11	c	5	4	be	Benedicti.
12	d	4		ne	
13	e	3	12	Mar	Margarethe.
14	f	Pridie.		gar	Sol in Leonem.
15	g	Idus.	1	a	

Dies mensis.

Litera dominicalis.

Calende, None, Idus.

Coniunctiones.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

Signum Iudae.

16	A	17		post	
17	b	16	9	Al	Alexij.
18	c	15		Ar	Arnolphi.
19	d	14	17	nol	
20	e	13	6	phus	
21	f	12	14	prax	
22	g	11		Mag	Magdalena.
23	A	10	3	ap	
24	b	9	11	Christ	Christine.
25	c	8		la	Iacobi Apostoli.
26	d	7	19	co	
27	e	6	8	bi	
28	f	5		q̄	
29	g	4	16	siue	
30	A	3	5	ab	
31	b	Pridie		don	

Signum Lunare.
Festa sanctorum.
Cominutiones.
Calende.
Litera dominicalis.
Dies mensis.

AVGVSTVS habet dies 31.

1	e	Kal.	13	pe	Vincula Petri.
2	d	4	2	steph	Stephani.
3	c	3		steph	Inuentio Stephani.
4	f	Pridie	10	pro	
5	g	None.		thi	
6	A	8	18	six	Sixti
7	b	7	7	don	do.
8	c	6	15	cyr	Cyriaci.
9	d	5		ro	
10	e	4	4	Lau	Laurentij.
11	f	3	12		Tyburtij.
12	g	Pridie		bur	
13	A	Idus	1	hip	Hippoliti.
14	b	19		ca	Sol in Virginitate.
15	c	18	9	sump	Assumptio Marie.

Signum lunare

Gradus solis.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones solis et

lunae.

Calende, None, Idus.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

16	d	17	16	17	o	
17	e	16	17	o		
18	f	15	6	4		
19	g	14		ga		
20	A	13	14	pi		
21	b	12	3	ti		
22	c	11	Ti	Timothei.		
23	d	10	11	mo		
24	e	9	19	Bar	Bartholomaei Apo.	
25	f	8	8	piho		
26	g	7	16	lo		
27	A	6		ruf		
28	b	5	5	fi	Augustini.	
29	c	4		col	Decollationis Ioannis.	
30	d	3	13	aug		
31	e	Pridie		ti		

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.
Coniunctiones.

Calende.
Litera Dominicalis.
Dies mensis.

•

SEPTEMBER habet die: 30.

1	f	Kal.	2	B	Egidij.
2	g	4		gi	
3	A	3	10	di	
4	b	Pridie	18	um	
5	c	Nons.	17	sep	
6	d	8		ha	
7	e	7	15	bet	
8	f	6	4	Nat	Nativitatis Mariæ.
9	g	5	12	Gor	Gorgonij.
10	A	4		go	
11	b	3	1	ni	
12	c	Pridie		um	
13	d	Idus.	9	q;	
14	e	18		Cris	Exaltationis Crucis.
15	f	17	17	cons	Sol in Libram.

Dies mensis.

Litera dominicalis.

Calende.

Coniunctiones.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

Signum lunare.

16	g	16	6	¶		
17	A	15	14	lam	Lamperti.	A Equis
18	b	14		per		notium
19	c	13	3	tum		
20	d	12	11	cum		
21	e	11		Matb	Mathei Apostoli	
22	f	10	19	Mau	Mauritij.	
23	g	9	8	ri		
24	A	8		ti		
25	b	7	16	us		
26	c	6	5	hinc		
27	d	5		da	Cosma & Damiani.	
28	e	4	13	mi		
29	f	3		Mich	Michaelis.	
30	g	Pridie.2		Hier	Hieronymi.	

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

OCTOBER habet dies 31.

	A	Kal.		Re	Remigij.	Re.
1						
2	b	6		mi		
3	c	5	10	qs		
4	d	4	18	fran	Francisci.	
5	e	3		cis		
6	f	Pridie	7	cus		
7	g	Non.	15	mar		
8	A	8	8	cus		
9	b	7	12	di	Dionisi.	
10	c	6		ger		
11	d	5	1	ar		
12	e	4		te		
13	f	3	9	qs	Burcardi.	
14	g	Pridie	17	ca	Calixti.	
15	A	Idus		lix		Sol in Scorpione.

- Signum Lunare.
- Gradus Solis.
- Festa sanctorum.
- Syllabe Calendarie.
- Coniunctiones.
- Calende.
- Littera dominicalis.
- Dies mensis.

16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

16	b	17	6	gl	Galli.
17	c	16		le	
18	d	15	14	lu	Luce Evangeliste.
19	e	14		cas	
20	f	13	3	uel	
21	g	12	11	und	
22	A	11	19	se	
23	b	10		se	Seueri.
24	c	9	8	ue	
25	d	8	16	eris	Crispini.
26	e	7		pi	
27	f	6	5	ni	
28	g	5	13	Si	Simonis & iude.
29	A	4		mo	
30	b	3	2	nis	
31	c	Pridie		quint	Quintini.

Signum lunare.

Festa sanctorum.

Syllabe Calendarij.

Coniunctiones.

Calende.

Litera dominicalis.

Dies mensis.

Signum lunare.

NOVEMBER habet dies 30.

1	d	Kal	10	Om	Omnium sanctorum.
2	e	4	18	ne	
3	f	3	7	no	
4	g	Pridic		uem	
5	A	Nons.	15	ber	
6	b	8	4	ha	
7	c	7		bet	
8	d	6	12	qua	
9	e	5		the	
10	f	4	1	o	
11	g	3		Mar	Martinio.
12	A	Pridie	9	tin	
13	b	Idus.	17	Bric	Bricij Sol in Sagittariis.
14	c	18		ci	
15	d	17	6	i	

Dies mensis.

Littere dominicales.

Calende.

Coniunctiones.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus Solis.

16	e	16	q̄s		
17	f	15	14	post	
18	g	14	3	hec	
19	A	13		He	Helizabet.
20	b	12	11	li	
21	c	11	19	21	
22	d	10	8	beth	
23	e	9		Cle	Clementis.
24	f	8	16	Cris	
25	g	7	5	Ca	Catharine. Cath.
26	A	6		tha	
27	b	5	13	ri	
28	c	4		na	
29	d	3	2	sat	
30	e	Pridie	10	And	Andree apostoll.

Dies mensis.
 Litera Dominicalis.
 Calenda.

Coniunctiones.
 Syllabe Calendary.

Festa sanctorum.

Signum lunare.

DECEMBER habet dies 31.

1	f	Kal.		De
2	g	4	18	cem
3	A	3	7	ber
4	b	Pridie		bar
5	c	Nonæ.	15	bar
6	d	8	4	ni
7	e	7		co
8	f	6	12	la
9	g	5		us
10	A	4	1	et
11	b	3	9	al
12	c	Pridie		ma
13	d	Idus	17	lu
14	e	19	6	ci
15	f	18		a

Barbaræ.

Nicolai.

Luciæ.

Sol in Capricornum.

Dies mensis.

Litera dominicalis.

Calende.

Syllabe Calendarij.
Coniunctiones.

Festa sanctorum.

Gratus solis.

16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

16	g	17	14	Sanc
17	A	16		tus
18	b	15	3	ab
19	c	14	11	in
20	d	13	19	de
21	e	12		Tho THOMAE APOS.
22	f	11	8	mas Mas
23	g	10	16	mo
24	A	9		do
25	b	8	5	Nat NATIVITATIS.
26	c	7		Steph STEPHANI.
27	d	6	13	Io IOANNIS.
28	e	5		Pu Innocentium.
29	f	4	2	Tho
30	g	3	10	me
31	A	Pridie.	18	Sil. Siluestri.

Dies mensis.

Litera dominicalis.

Calende.

Coniunctiones.

Syllabe Calendarij.

Festa sanctorum.

Gradus solis.

Signum lunare.

Da elucidationem huius Calendarij.

1. *in ordine*
 Hoc Calendarium complectitur octo columnas, In priorī columna, dies duodecim mensium iuxta numerum locantur. In secunda, literæ dominicales & feriarum. In tertia, numerus Calendarum, Nonarum & Iduum. In quarta, monstrantur Coniunctiones Solis & lunæ. *1. novit hinc*
 2. *modo in iis*
 3. *si possit cum*
 4. *solis et lunæ*
 5. *calendario.*
 Vbi enim aureus numerus currentis anni ponitur, ibi erit Coniunctio Solis & lunæ. In quinta, syllabæ Calendarij. In sexta, festa sanctorum. In septima, gradus Solis. In octava, signum lunare. *in isto anno*
 6. *in quo gradus*
 7. *festi sit sol in quolibet die*
 8. *in quo signa sunt hinc in quolibet die.*
 Hoc tamen notabis, quod a 17 die Ianuarij usque ad 14. Februarij interponitur alia columna, continens aureum numerum *ab isto hinc usque denique*
 9. *in quo hinc*
 10. *calendario in*
 11. *quo anni*
 12. *in quo*
 13. *die*
 14. *in quo*
 15. *in quo*
 16. *in quo*
 17. *in quo*
 18. *in quo*
 19. *in quo*
 20. *in quo*
 21. *in quo*
 22. *in quo*
 23. *in quo*
 24. *in quo*
 25. *in quo*
 26. *in quo*
 27. *in quo*
 28. *in quo*
 29. *in quo*
 30. *in quo*
 31. *in quo*
 32. *in quo*
 33. *in quo*
 34. *in quo*
 35. *in quo*
 36. *in quo*
 37. *in quo*
 38. *in quo*
 39. *in quo*
 40. *in quo*
 41. *in quo*
 42. *in quo*
 43. *in quo*
 44. *in quo*
 45. *in quo*
 46. *in quo*
 47. *in quo*
 48. *in quo*
 49. *in quo*
 50. *in quo*
 51. *in quo*
 52. *in quo*
 53. *in quo*
 54. *in quo*
 55. *in quo*
 56. *in quo*
 57. *in quo*
 58. *in quo*
 59. *in quo*
 60. *in quo*
 61. *in quo*
 62. *in quo*
 63. *in quo*
 64. *in quo*
 65. *in quo*
 66. *in quo*
 67. *in quo*
 68. *in quo*
 69. *in quo*
 70. *in quo*
 71. *in quo*
 72. *in quo*
 73. *in quo*
 74. *in quo*
 75. *in quo*
 76. *in quo*
 77. *in quo*
 78. *in quo*
 79. *in quo*
 80. *in quo*
 81. *in quo*
 82. *in quo*
 83. *in quo*
 84. *in quo*
 85. *in quo*
 86. *in quo*
 87. *in quo*
 88. *in quo*
 89. *in quo*
 90. *in quo*
 91. *in quo*
 92. *in quo*
 93. *in quo*
 94. *in quo*
 95. *in quo*
 96. *in quo*
 97. *in quo*
 98. *in quo*
 99. *in quo*
 100. *in quo*
 Septuagesimæ. *usque*

Da nomina Mensium. (December

1. Fe. Mar. Ap. Ma. Iun. Iul. Aug. Sep. Oct. No.

Da numerum dierum cuiuslibet mensis.

April terdenos. Iun. Septemberq; Nouember.

Vno

1. Augustus, October

Vno plus reliqui, uiginti Februm octo.

At si bissextus fuerit superadditur unus.

Mat Mat dicatur, sed festum non uariatur.

Da literas dominicales

A b c d e f g

Grandia frendet eques dum cernit belliger arma.

De his supra.

DE CALENDIS.

Que dies uocantur Calende? **Prima dies**
cuiuslibet mensis habet nomen Calen-
darum, ab hac precedentes nomen si-
bi usurpant. Vnde dies precedens diem
Calendarum, dicitur pridie Calendas,
quasi primo die ante Calendas, Eā præ-
cedens dicitur tertio Calendas, & sic de
cæteris. Crescente enim numero dierum
retrograde, crescit & numerus Calen-
darum. Et omnes referuntur ad eum
mensē, cuius est dies Calendarum,
Vnde dies qui est ante Calendas, hoc
est, ultimus dies mensis præcedentis, pri-
die Calendas dicitur, non secundo Ca-
lendas

*Quædam referunt ad ultimum sequentis mensis
Calendarum in ianuario qd finit ad idibus ipe
finem mensis referret ad februarium et sic d
iudicandum*

*1. nomen
die calendar
T. adijcitur mens
in qm octo dieb
binarij. ut fin
gini nomen
Explanatio secunda
de literis. dicitur
liber*

*quodam
die
disca
du
mens*

*de nomi
ra die
ad calen
referunt
ant in
man. bo
die p
in de li
aort*

quinto quinq[ua]nto
no septimo
lendas
lendas, Deinde penultimus dies mensis
precedentis, tertio Calendas vocatur, Et
in hunc modum ceteri dies, usq[ue] ad Idus.

Canon:

1. quorquor dies
Quicquid dierum post Idus, quæ fe-
re in mediū incidunt mensē, reliquum
est, a Calendis illius mensis qui mox se-
quitur, numerari debet.

Exemplo ostendit
quomodo dies calen-
das referri
debeat ad se-
quentem mensem
Da exemplum. Ultimum diem men-
sis Decembris, scribimus Pridie Calen-
das Ianuarias, Penultimum diem, Ter-
tio Calendas Ianuarias, Qui hunc ante-
cedit, Quarto Calendas Et in hunc mo-
dum reliquos usq[ue] ad decimum quartū
diem Decembris, quem decimo nono
Calendas Ianuarij vocamus. Sic in cæ-
teris mensibus agendum est.

is in ordine
innovato p[er]
no m[en]s[is] u[el] p[er]
id[em]
in die cu
laxi m[en]s[is]
in fine ad app[er]ta
no sequit[ur] m[en]s[is]
quod ip[s]e
h[ab]et
in m[en]s[is]
Unde dicuntur Calendæ. A græco ver-
bo κἀλω, quod est voco, quia Pontifex
Romæ observato atq[ue] viso primo aspe-
ctu novæ lunæ, vocatoq[ue] populo in Ca-
pitolium, quot dies a Calendis ad No-
nas superessent, pronuntiabat.

Cur

Cur Pontifex numerum horum dierum Calenda
do prodidi? ^{clausura} Oportebat post nouam lus
nam Nonarum die, populares qui in a
gris erant, in urbem confluere acceptu
ros causas feriarum a Rege sacerdotum, ut
scilicet scirent quid esset eo mente facie
endum.

Cui dicatae sunt Calendae? Iunoni.

Quidius. ^{filia samitini}
Vendicat Ansonias Saturnia Iuno Calendas.

<sup>Romanas id est
de imperatoris in
via uetis Romae</sup>

^{Canon}
Calendae terminantur ad minus in
^{diebus} 16 ad maximum in 19 diebus.

DE NONIS.

Quae dies dicuntur nonae? Quinta vel sep
tima dies mensis nomen habet Nonae
rum, Quinta dies in mense Ianuario, Fe
bruario, Aprili, Iunio, Augusto, Sep
tembri, Nouembri, Decembri. Septi
ma vero dies in mense Martio, Maio, Iu
lio, & Octobri.

<sup>in q^o b^o
b^o f^o
de nona
non hab</sup>

^{dies superiores}

Ab hac die Nonarum praecedentes
nomen sibi usurpant, Vnde dies praecedens
E iij dens

^{in q^o b^o}

in diebus
u diebus 4
nonas 5 no
nas 6 nonas
vltra hinc mi
uaz no p
si condim sine pro
dens diem Nonarum, dicitur pridie No
nas, quasi priori die ante Nonas, Eam
præcedens, tertio Nonas. Et sic de cæ
teris.

Exemplis dicitur
ram initia nonas
et eaz pro
uinciatidit
oceditz in istis
no 6 9 quia
o habent pl
es dies quidam
ianior
uia ipsi 4 me
o habet in
in 6 dies
nonas
Da exemplum. Quintus dies Ianuarij, Fe
bruarij, Aprilis &c. dicitur dies Nonarum,
Dies vero præcedens vocatur pridie Nonas,
Hanc præcedens tertio Nonas, Eam præcedens,
quarto Nonas, & non ultra. Sic septimus dies Martij,
Maij, Iulij, Octobris, dicitur dies Nonarum,
Dies vero præcedens pridie Nonas, Eam præcedens,
tertio, Hanc præcedens, quarto, Hanc præcedens,
quinto, Hanc rursus præcedens, sexto Nonas,
& non ultra.

Canon.

regula
Nonæ terminantur ad minus in 4.
ad maximum in 6. diebus.

o primologia uia
li nonas
primologia
Vnde dicuntur Nonæ? Nonas quidam
dictas existimant a nundinis, quas tunc
celebrabant, In quibusdam mensibus
auspicabantur die quinto, In quibusdam
die septimo, ne Predones scirent certum
tempus

Toni
Anna
logia

^{mundi}
^{scilicet} tempus ad insidiandum mercatoribus:

Alij, Nonas quasi nouæ obseruationis
initium, Vel q̄ ab eo die ad Idus semper
nouem dies computantur. Habent autem
^{Tania}
^{anno}
^{logia} tem (vt dictum est) 4 menses scilicet,
Martius, Maius, Iulius, October & Nonas,
Reliqui octo, 4 Nonas.

Cui dicata sunt None? Nullum festum ce
lebrabatur in Nonis. Ouidius. Nonas
rum tutela Deo caret.

DE IDIBVS.

Que dies dicuntur Idus? Decimatertia
vel decimaquinta dies mensis habet no
men Iduum.

Da exemplum.

Decimatertia dies Ianuarij vocatur
dies Iduum, Hanc præcedens, pridie I
dus Ianuarij, Eã præcedens, tertio Idus,
Deinde quarto, quinto, sexto, septimo,
octauo Idus, & non ultra.

Canon.

Idus in omnibus mensib. terminantur
tur octo diebus.

E iij Sic

Spind
mo lo
quid
isto m
2000
vol in
vol in
69 m

mitly

Sic decimaquinta dies Martij vocatur
Idus Martij, Hanc præcedens, pridie I-
dus Martias, Eam præcedens, tertio I-
dus, Et sic de cæteris vsq; ad octo.

Vnde dicuntur Idus? Quidam existi-
mant Idus quasi vidus, a videndo dictas,
v. litera detracta, q; tunc plena luna vi-
deatur. Vel a græco verbo εἶδεν, quod
est videre, Alij ab εἶδον hoc est, a spe-
tie, q; eo die luna plenam speciem osten-
dat, Alij opinantur Idus vocari, q; is dies
diuidat mensem, Iduare enim Hetrusca
lingua diuidere est. Vnde et Vidua, qua-
si a viro diuisa, dicta est.

Cui dicatae sunt Idus? Sicut Calendæ di-
catae sunt Iunoni, sic Idus dicatae sunt
Ioui.

*Da numerum Calendarum, Nonarum & Idus-
um.* Calendarum, Nonarum & Iduum
numerus patescit his versibus.

9 4 16 4 17 6 18 4 17 6 18 4
Tradita quando refers sedulo refutato sodalem,
Ruffus tarde sedet refugus sodalitia tondet.
17 6 19 4 18 4 17 6 18 4 19 4.

ofo

Octo tenet Idus mensis generaliter omnis.

Habes insuper numerum Nonarum
& Iduum his versiculis.

*Sex Nonas Maius, October Iulius & Mars,
Quattuor at reliqui dabit Idus quilibet octo.*

*Da elucidationem horum uersuum? Ponun-
tur hic duodecim dictiones, duodecim
mensibus seruietes, Prima dictio Tra-
dita, seruit Ianuario, secunda Februari-
o, tertia Martio &c. In qualibet ergo di-
ctione notentur primæ duæ syllabæ, Cæ-
teræ nihil curentur. Prima litera primæ
syllabæ, quæta est in ordine Alphabeti,
ostendit numerum Calendarum, Sed
prima litera secundæ syllabæ, ostendit
numerum Nonarum. Habet ergo Ianu-
arius 19 Calendas, quia T decimanona
litera est in ordine Alphabeti, Et quatuor
nonas, quia d est quarta litera in or-
dine Alphabeti. Sic de reliquis dictio-
nibus agendum est. Iduum autem in om-
nibus mensibus vnus est numerus scili-
cet octonarius.*

E v DE

DE SEPTVAGESIMA.

- Septuagesima inuestigatur bifariam.
- 1 Ex quarta columna huius Calenda-
rii, quæ auspiciatur 17 die Ianuarii, & fi-
nitur a 14 die Februarii. Continet autem
hæc columna aureum numerum, minio
depictum, qui ostendit Septuagesimam.
Vbi enim Aureus numerus currentis
anni locatur, indicat proximam domi-
nicam esse locum Septuagesimæ. Habi-
ta septuagesima, facile poteris inuesti-
gare Quadragesimam, Pascha, Rogatio-
nes & Penthecosten.
  - 2 Ex digito & Articulo anni in manu
sinistra.

DE DIGITO ET ARTICULO AN- ni pro inueniendis festis mobilibus.

Quomodo inuestigatur Digitus anni? Digi-
tus anni inuestigatur hoc versiculo.

A dabit Index, E medius, fac cætera recte.

Hoc est, Si quæris Digitum anni in
manu, accipe dictionem clausulæ per
quam

quam Interuallum reperisti, eiusq; vltima vocalis ostendit Digitum anni, hoc ordine, Si fuerit A, signat indicem sinistrae manus, Si E, medium, Si I, annularem, Si O, auricularem, Si V, auricularem dextrae manus.

Quomodo inuestigatur articulus anni? Habito digito, respice primam literam eiusdem dictionis, per quam digitum anni inuestigasti, & illa offeret tibi articulum digiti inuenti, nempe A articulum primum, B secundum, C tertium, D quartum, E quintum, F sextum, G septimum, iuxta hos versiculos.

*A primum profert, alium B, C quoq; ternum,
D quartum, E quintum, F sextum, G sept tibi monstrat.*

Rursus scias ipsum articulum anni esse locum festorum mobilium, Si tamen litera dominicalis eiusdem anni in eum ceciderit, Si vero non, numerandus est vsq; ad literam dominicalem in eo vel in alio Digito, proxima enim litera dominicalis vbicunq; apparuerit, locum festorum mobilium demonstrat.

Quotuplicia

Quotuplicia sunt festa? Duplicia, Mobilia & immobilia Mobilia, sunt quæ non habent certam & determinatam syllabam in Calendario, Sunt autem sex festa mobilia, scilicet, Septuagesima, Quadragesima, Pascha, Rogationes, Pentecoste, Aduentus Domini.

Immobilia, sunt quæ habent certam syllabam & determinatum locum in Calendario, vt festum Natiuitatis Christi, Circumcisionis, Epiphaniæ, Festa Mariæ & aliorum sanctorum.

Quopacto inuestigantur festa mobilia? Ex certis syllabis Calendarij, quæ patent his versibus.

*Li mar Sep præbêt, Quadra Hagath Alba resurgēs
Geor mar rogitant, Han latin e Pentha figurant.*

Da elucidationem horum uersuum? Habes hic quintuplices syllabas Calendarij, quinq; festis mobilibus seruientes, Priores syllabæ Li mar, seruiunt Septuagesimæ, Proximæ Hagath Quadragessimæ, Sequentes alba Paschæ, Han latin

Intin e Penthecoste. Si nunc cupis scire
diem septuagesimæ, applica articulis di-
gitorum has syllabas Calendarij Li mar
An Prif ca fab Hlang Vin cen ti Pau-
lus no bale lu men. Bri pur & c Inci-
piendo a radice Indicis vsq; ad Artic-
lum anni, Tunc syllaba tangens articu-
lum anni, erit Septuagesima, si tamen fu-
erit litera dominicalis, Si non, numeran-
dus est vsq; ad literam dominicalẽ proxi-
me sequuturam. Sic de alijs festis mo-
bilibus agendum est.

Da Exemplum. Anno 1539 fuerit hæc
clausula, Ab escis Thauri, Aureus num-
merus est, quem indicat prima litera **A**
huius syllabæ Ab. Interualli Septimanæ
sunt 7 quas indicat vltima vocalis hu-
ius dictionis Escis, A enim indicat 5 sep-
timanas, E sex, I septem & c.

Digitus anni, est annularis sinistrae
manus, quem indicat quoq; vltima vo-
calis eiusdem dictionis Escis, A enim
monstrat indicem sinistrae manus, E me-
dium, I annularem & c.

Articulus

Articulus anni, est quintus articulus annularis, quem monstrat prima litera dictionis Escis, A enim indicat primum articulum, b secundum, c tertium, d quartum, e quintum &c.

Nunc pro septuagesima inuestiganda, incipe a radice Indicis vsq; ad quintum articulum annularis, & dic, Li mar An Prisca Fab Hang Vin centi Pau lus no bile lu men Bri Pur. Et quia syllaba Pur, cadit in quintum articulum annularis, qui est dies dominica, ergo erit ibi Septuagesima.

Pro Quadragesima inuestiganda, incipe a radice Indicis & dic. Ha gath sub fe bre scho las ti ca va lent lu li con iun ge tunc Pe trum.

Vel secundum alios.

Ag dor fe bru ap scho las ti ca va lent lu li con iun ge tunc Pe trum. Et quia syllaba trum, cadit in quintum articulum annularis, erit ibi Quadragesima.

Ad inuestigandum Pascha, incipe a radice

radice Indicis & dic. Al b a b e n e i u n c t a
Ma r i a g e n i t r i c e A p r i l i n a m b r o s i.
Et quia syllaba, si, cadit in quintum ar-
ticulum annularis, Ergo erit ibi Pascha.

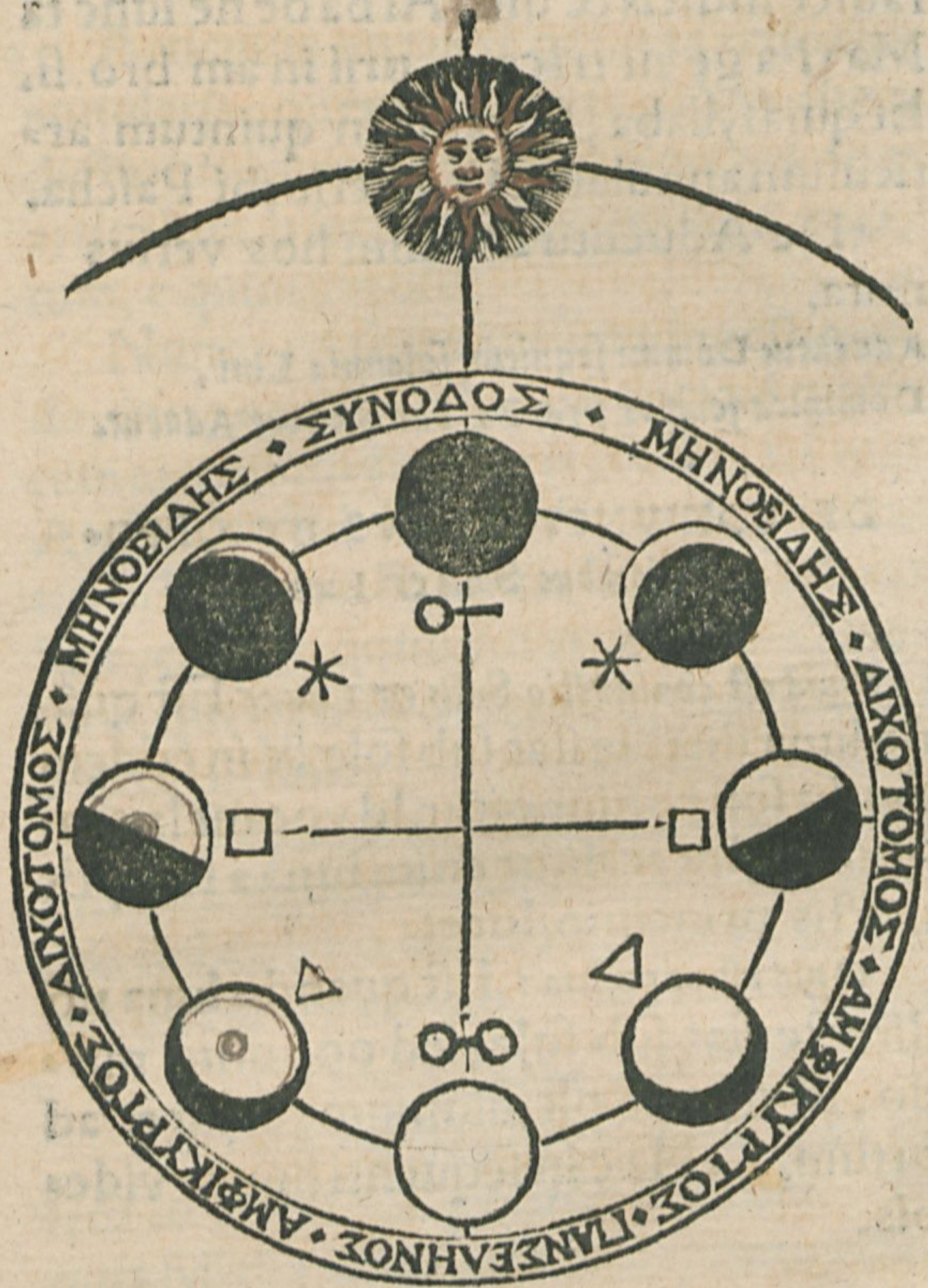
De Aduentu Domini hos versus
nota.

*Aduentus Domini sequitur solennia Lini,
Dominica semper præ Barbar inchoat Aduentus*

DE CONIUNCTIONIBVS ET OPPO-
sitionibus Solis & Lune.

Quid est coniunctio Solis & Lune? Est quã-
do luna directe stat sub sole, & in eodem
gradu soli coniungitur, Id vocant Incon-
sionem, Incenditur enim luna a sole, Et
noctis principio lucet.

Quid est oppositio? Est quando luna nõ
directe stat sub sole, sed opposito mo-
do, Id vocant plenilunium, & lucet ad
ortum. Hac in sequenti figura vide-
bis.

Quomodo inuestigantur Coniunctiones Solis
 & Lune: Ex columna quarta huius Ca-
 lendarij,

lendarij, hæc enim continet aureum numerum. Vbicunq; ergo aureus numerus currentis anni locatur, ibi erit coniunctio Solis & lunæ. Habita Coniunctione facile poteris investigare Oppositionem, Nam numerando 15 dies a coniunctione, habebis Oppositionem, Exempli gratia, Anno 1539 Coniunctio Februarij erit 19 Ianuarij. Martij erit 19 Februarij. Aprilis 19 Martij &c.

DE GRADIBVS SOLIS.

Quo pacto inuestigantur gradus solis? Ex certis syllabis Calendarij, in quibus Sol intrat duodecim signa Zodiaci, Quæ syllabæ patent his versibus.

Aries.	Taurus.	Gemini.	Cancer.	Leo.
Grego	vat atq;	Ser &	Rini	Apost
Virgo.	Libra.			
Sumptio	cemq;			
Scorpio.	Sagittarius.	Capricornus.		
Lix gal	Bric	Luci,		
Aquarius.	Pisces.			
dicat	Scholastica	sunt hæc.		

Verba gradum Solis quibus indagare solemus.
 Quodlibet his signum concordet sic numerando.

F AV

Ar. Taurus Gemini. Cancer. Leo. Virgoq;. Libra.
Scorpius. Arcitenēs. Capricornus. Amphora. Pisces.

Da elucidationem horum uersuum. In syllaba Gre, hoc est, 12 die Martij, quæ est dies Gregorij, Sol intrat Arietem, & dicitur esse in primo gradu Arietis. Deinde 13 die Martij in secundo gradu, sic procedendo usq; ad 30 gradum. In syllaba ouat atq; hoc est, 11 Aprilis, Sol intrat Taurum. Sic de cæteris syllabis & signis agendum est.

Quid est Zodiacus? Est circulus obliquus Equatorem in duobus punctis, quæ sunt principia Arietis & Libræ dirimens, cuius vna medietas declinat ad Septentrionem, altera ad Austrum.

Vnde dicitur Zodiacus? A ζωδιον quod est animal, quoniam habet in se duodecim animalia. A latinis vocatur Signifer, quod 12 signa contineat. Vocatur & Obliquus circulus, q; oblique voluatur.

Virgilius 1. Geor.

Obliquus qua se signorum uerteret ordo.

Quot

<i>Quot sunt signa Zodiaci?</i>		Duodecim.
Aries.	Taurus.	Gemini.
Cancer.	Leo.	Virgo.

Hec uocantur Borealia.

Libra.	Scorpio.
Sagittarius.	Capricornus.
Aquarius.	Pisces.

Hec uocantur Australis.

Quodlibet autem signum habet 30 gradus in longitudine, Multiplicando igitur 30 per 12 veniunt 360 gradus.

Quid est gradus? Est spacium cœli quod Sol in die naturali, hoc est, in 24 horis percurrit. Correspondent autem vni gradui in cælo 15 miliaria germanica in terris. Tantum ergo spacij percurrit Sol quotidie vel ascendendo vel descendendo.

DE INVENTIONE SIGNI
Lunaris.

Que sunt signa lune? Eadem quæ solis
F ij Sicuti

Sicuti enim Sol 12 signa Zodiaci per
currit singulis annis, sic Luna eadem
percurrit singulis mensibus, hoc est, in
28 diebus. Rursus, Sicut Sol percurrit
quodlibet signum Zodiaci in 30 diebus
sic Luna percurrit quodlibet signum fe
re in 60 horis. Hinc veteres dixere sig
na quædam habere tantum duas facies
vt signa ignea, terrea, & aerea, Quædam
tres facies, vt signa aquea.

Ignea sunt.

Aries. Leo. Sagittarius.

Terrea sunt.

Taurus. Virgo. Capricornus.

Aerea sunt.

Gemini. Libra. Aquarius.

Aquea sunt.

Cancer. Scorpio. Pisces.

VERSVS.

*Ter tria tu Signa dupla, sed aquatica tripla,
Nam sunt bissena, tibi quæ uox ITAA signat.
Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraqs*

Libraꝫ; Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora,
(Pisces.

Quo pacto inuestigatur signum lunare? Ex
certis syllabis Calendarij, in quibus ra-
dix signi lunaris inchoatur, Quæ sylla-
bæ patent his versibus.

Ci, bi, mat, eta, san, ius, ni, be, do, uin, re, si, cath, mas.
Hæc tibi demonstrant radicem uerbula luna,
Mas succedentis radicem porrigit anni.

Da elucidationem horum uersuum. Habes
hic 14 syllabas, quarum 13 seruiunt 12
mensibus & Embolismo, vltima vero
syllaba, mas, ostendit radicem futuri an-
ni, Signum ergo quod primo Indicis
articulo adplicatur super illa syllaba Ci,
dicitur signum vel radix anni.

Quo pacto inuestigatur radix anni? Ex ter-
tia dictione clausularum in secunda Sca-
la positarum, nempe, si ipsa tertia dictio
propositi anni desierit in vocalem, sig-
num semel pronunciandum est, Si vero
in vocalem & consonantem desierit,
signum bis pronunciandum est, Si vero
in duas consonantes desierit, signum
ter pronunciandum est, hoc est, tribus

articulis Indicis adplicandum.

Da exemplum. Anno 1539 Aureus numerus est 1, Sumatur ergo clausula Ab Escis tauri, & vltima dictio illius clausulae indicat radicem anni scilicet signum Tauri, & quia dictio Tauri desinit in vocalem, signum semel pronunciandum est. Est ergo radix anni secunda facies tauri, quam applicabis primo Indicis articulo super syllaba Ci si o ianus epi &c. Sic numerando, Taurus, Gemini gemini, Cancer cancer cancer, Leo leo, Virgo virgo, Libra libra, Scorpio scorpio scorpio, Sagittarius sagittarius, Capricornus capricornus, Aquarius aquarius, Pisces pisces pisces. Rursus incipiendo Aries aries, Taurus taurus &c. Quo die ergo hoc anno scire volueris in Ianuario quæ sit facies signi lunaris, respice eius anni radicem, illam adplica primo Indicis articulo super syllabam Ci si o ianus &c. numerando vt dictum est, vsq; ad eum diem quem cupis, tum clare videbis faciẽ signi lunaris. Si in Februario

bruario itidem cupis, adplica radicem
anni primo Indicis articulo super sylla-
bam Bi lelu men &c. vsq; ad diem quē
volueris. Sin in Martio id cupis, incipe
a syllaba Mathiam inde, Sic in cæteris
mensibus age. Præterea, si cupis scire
radicem futuri anni, adplica primo In-
dicis articulo istas syllabas, Mas mo-
do nat steph lo pu Thomæ Sil Ci, &
quæ facies ceciderit in syllabam Ci, hæc
erit radix futuri anni, Exempli gratia.
Hoc anno dic, Mas mo do nat steph lo
pu Thomæ Sil Ci, Deinde adplica signa
dicendo, Taurus, Gemini gemini, Can-
cer cancer cancer, Leo leo, Virgo vir-
go, Libra. Est ergo prima facies libræ ra-
dix futuri anni, quando scilicet Aureus
numerus est 2.

DE ECLIPSI SOLIS ET lunæ.

Eclipsis latine defectus vel priuatio,
Fit autem Eclipsis in stellis sole & luna.
Eclipsis stellarum accidit propter præ-
sentiam

F iij

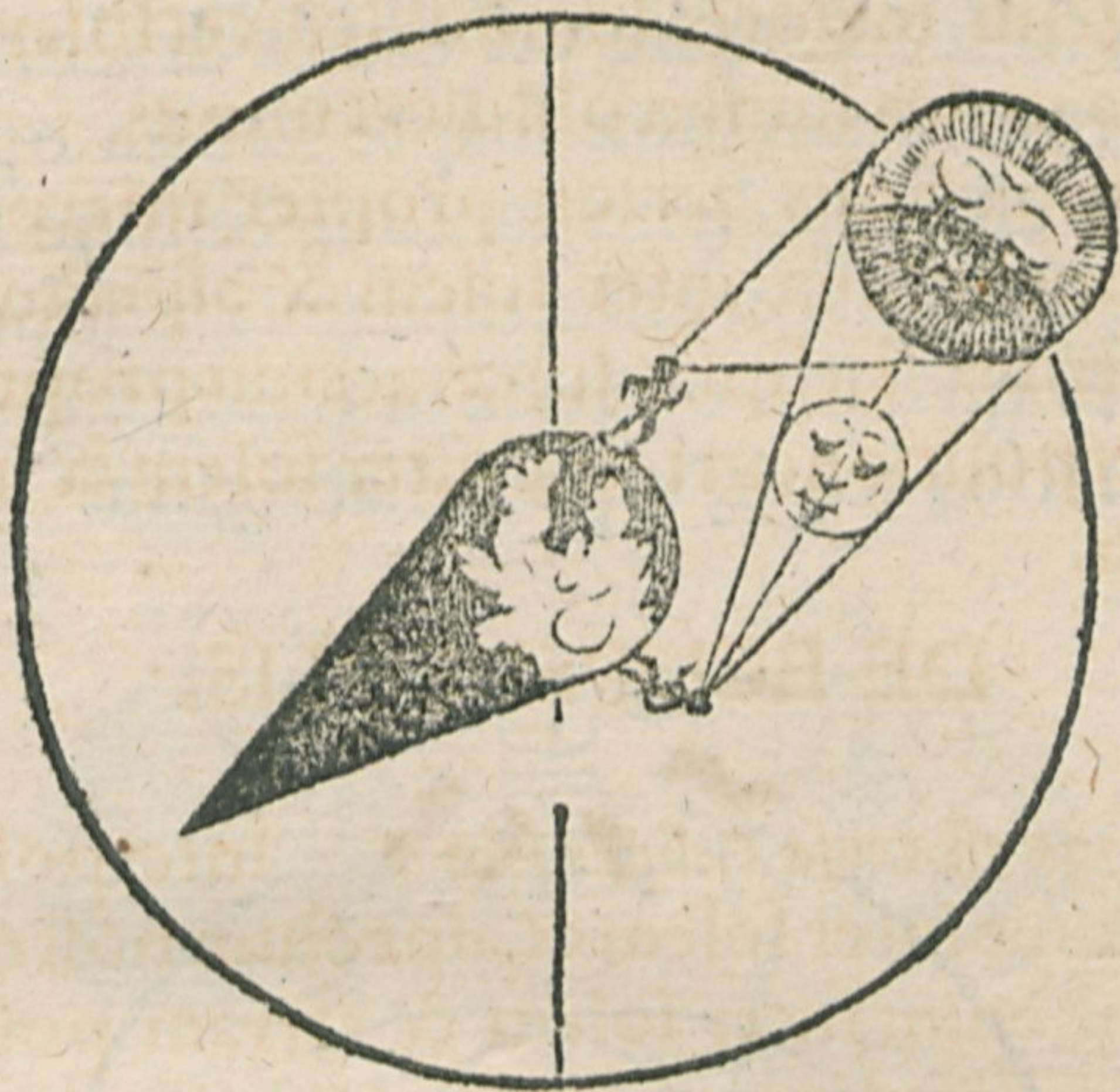
sentiam

sentiam maioris luminis scilicet solaris,
quia maius lumen obfuscat minus.

Eclipsis Solis accidit propter interpo-
sitionem lunæ inter solem & aspectum
nostrum. Eclipsis lunæ accidit propter
interpositionem terræ inter solem & lu-
nam.

DE ECLIPSI SOLIS.

Que est causa Eclipsis solis ? Interposi-
tio lunæ inter solem & aspectum nostrum,
Luna enim inter solem & terram posi-
ta, spissitudinem sui corporis opaci au-
fert radios solis & lunæ. Hæc autem in-
terpositio non potest fieri nisi in Con-
iunctione, hoc est, in nouilunio, Sol e-
nim suapte natura corpus luminosum
est, & lumine suo non priuatur, quem-
admodum corpus lunare, sed propter
medium interpositum impeditur eius
lumen ne ad nos aliquandiu peruenire
possit, vt patet hac figura.

DE ECLIPSI LVNAE.

Que est causa Eclipsis Lune? Interpositio ter-
 ræ inter solem & lunam, Terra enim qa
 corpus solidum & firmum est, per quod
 radij solares transmitti non possunt,
 umbram de se proijcit. Quia vero um-
 bra terræ maior est luna, & ultra spherã
 lunæ quoq; excurrit, necesse est lunam
 obscurari, presertim cum fuerit in oppo-

F v sito

sito solis in capite vel cauda draconis,
Corpus enim lunæ suapte natura opa-
cum est atq; alieno tantum lumine lu-
cet, illuminatur enim tantum illa super-
ficies quæ soli obuersa solis radium ex-
aduerso recipit, vt patet hac figura.

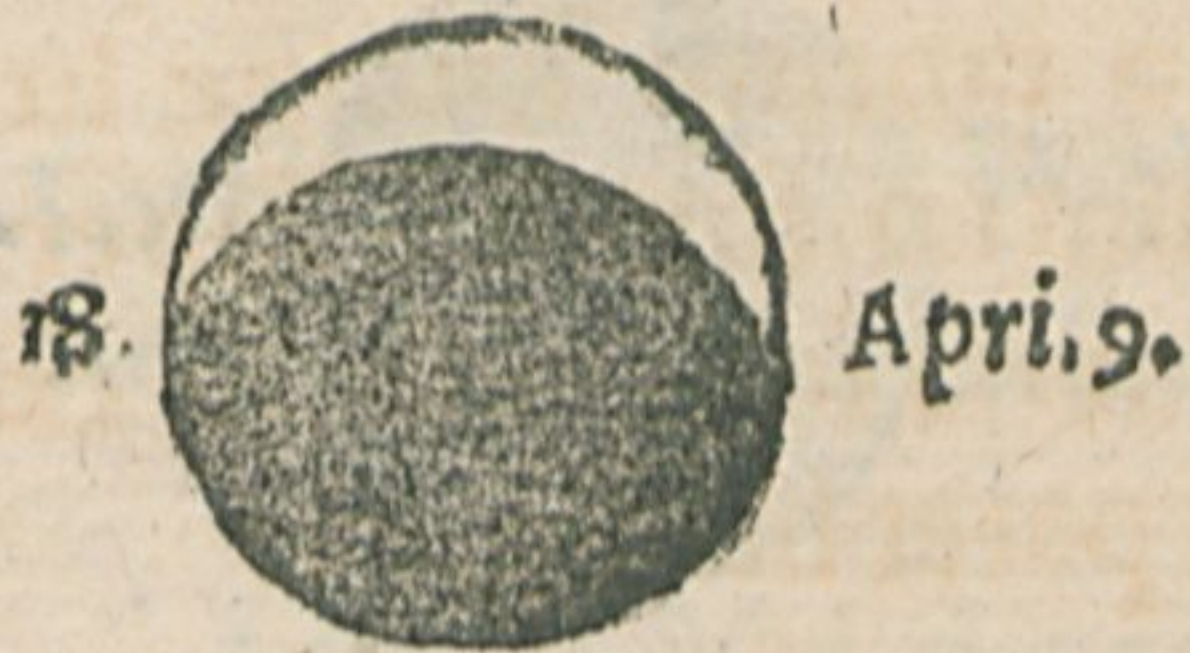

De futuris

De futuris Eclipsibus Solis.

1539.

1545

1540.

1547

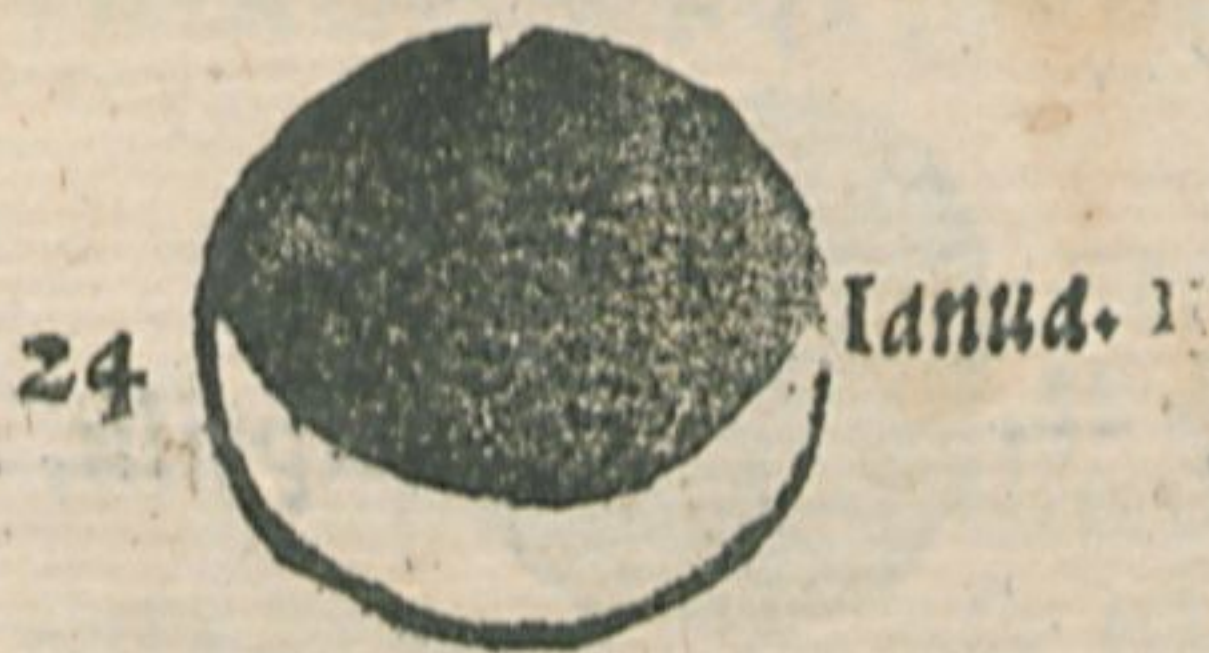
1541

1551.

1544

1553.

De futuris Eclipsibus Lunæ.

1541

11

Mars 28
tij.

1545

Decē
bris.

1542

1.

Mars 4
tij.

1547

Maij.

1544

10.

Ianus 28
arij.

1547

Octobris.

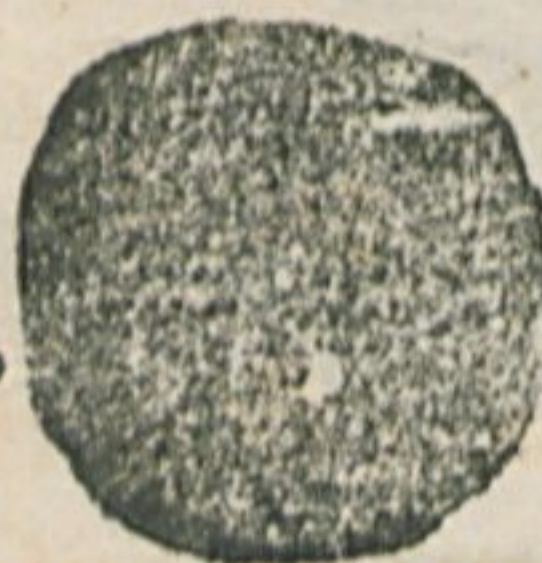
1544

4.

Iulij. 22.

1548

Aprilis.

Da prognosticon ex colore lunæ.
Pallida luna pluit, rubicunda flat, alba serenat.

EX CONSTANTINO CAESARE
fare signa serenitatis.

Luna 3 & 4 die tenuis & pura appa-
rens, serenitatem significat.

Semiplena pura apparens, serenita-
tem. Plena existens pura, serenitatē, Ac
vero rubicundior existens, ventum. Si
qua pars eius denigrata apparuerit, plu-
uiam indicat.

Sol purus existens serenitatem signi-
ficat. Nubula modica ante exortū solis
apparens, serenitatem. Occidens purus
etiam sequentem diem serenum pro-
mittit. Nebulæ rubicundiores diuulsæ
circa occasum, pluuiæ timorē eximunt,

SIGNA PLUVIAE.

Luna 3 & 4 die obtusa, habens cor-
nua & tenebricosa, pluuiā signat. Circu-
lus rubeus aut igneus, tempestatem in-
dicat. Plena

Plena luna denigrata, pluuiam ostendit. Areæ duæ vel tres circa lunam, maximam tempestatem significant.

Sol rubens & nigrescens in ortu, pluuias significat.

Sole oriente, si circa radios nebula tenebrosa apparuerit, pluuiam.

Occidens sol, si iuxta sinistram partem habet nigram propinquam, pluuiam indicat.

Signa quoque tempestatum poteris ex libro primo Geor. Virgilij colligere.

*Ratio non permissa hanc legimus
manuata*

IN COMMENDATI ONEM HOROLOGII MA nualis Ioan. Span.

Ἐξασίχορ.

^{oipis} Horas si gliscis paruo ^{agnoscere} signare Gnomone,
^{in iuxta vocat solaris} Solis ^{et} ad radios exterebrare diem.

^{foris} Sive domi ruriue cubes, ubicunq; ^{in omni loco} inoreris,
^{Artes horos fieri} Tempora certa tibi dicere ^{in multis supra} leua potest.

^{in hoc} Huc ades ergo puer, dum indocte Automata templi
Edituus curat, hęc lege, ^{et quilibet hora} certus eris.

DE METIENDIS HORIS diei.

^{agnoscitur} Quomodo metiuntur ^{et} inuestigantur ^{horas} hora
diei? Per Automata, Clepsydram, Ho
rologium solare & horologium Manu
ale.

Quomodo conficitur Horologium manuale
Cape ^{ipsum} Gnomonem vel virgulam, & men
sura in longum a radice Indicis vbi in
cipit ^{inchoat} linea vitę vsq; ad terminum eius
dem digiti, & hęc erit longitudo Gno
monis. Deinde pone Gnomonem ad
dictam

Remo non parum horologium

remova
nobis &

dictam radicem Indicis transfuerse, & ra-
diante sole, verte montem in manu ver-
sus solem, & moue manum huc atq; il-
luc, donec mons vmbra fecerit super
lineam vitæ, Quo facio, quemcunq; ar-
ticulum digiti tetigerit vmbra Gnomo-
nis, hæc erit hora diei.

*ratio si
& p. v. m. l. a. r. e.
ovay rognofm.*

Qui articuli digitorum indicant horas diei?

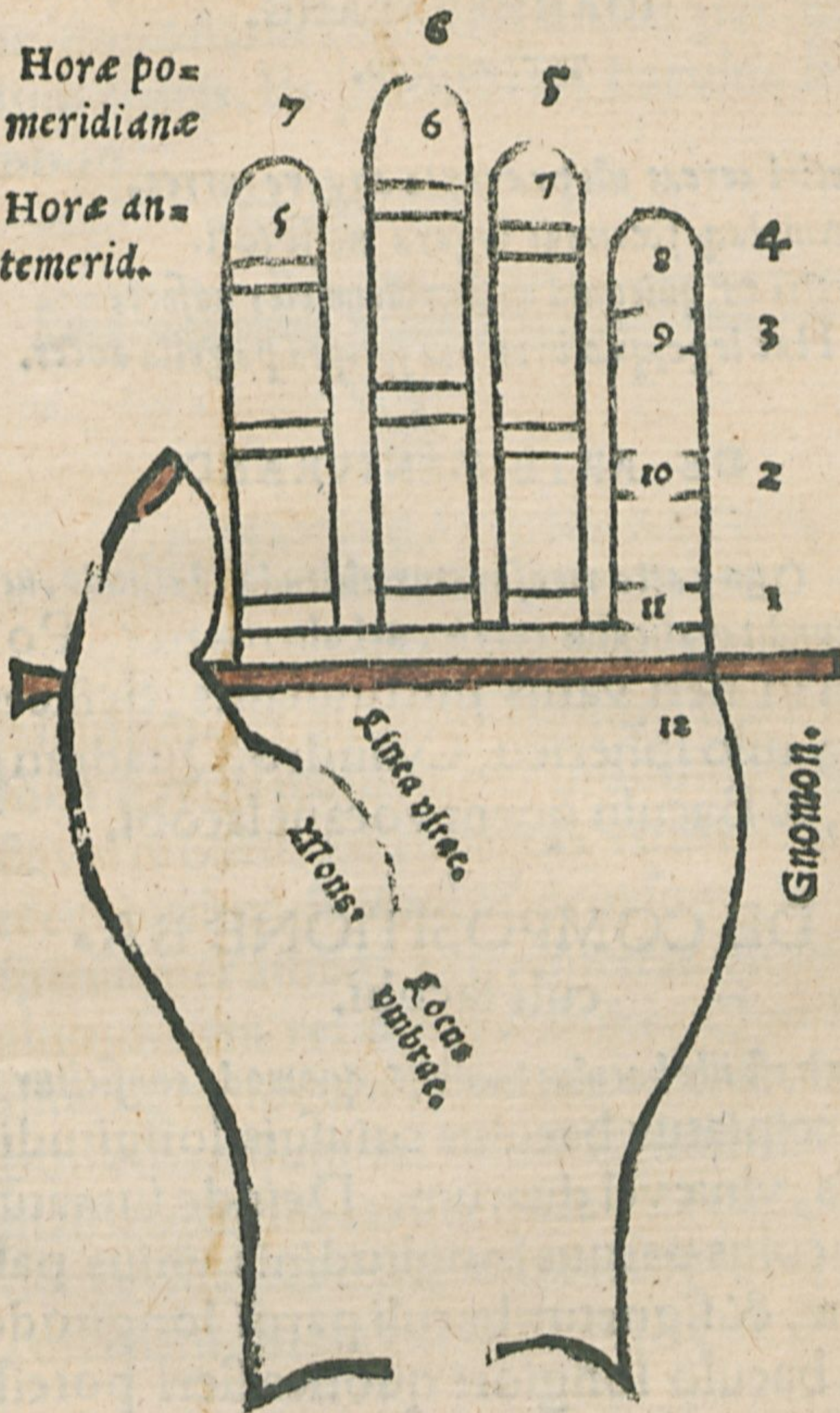
Antemeridianas horas indicant digiti
sinistræ manus versus dextram descen-
dendo, Nam terminus Indicis notat 5.
terminus mediij 6. terminus Annularis
7. Auricularis cum suis articulis 8. 9. 10.
ii. Radix auricularis in linea mensali 12.

Hæ sunt horæ antemeridianæ. Po-
meridianas horas indicant rursus ijdem
digiti ascendendo, Auricularis cum sui-
is articulis 1. 2. 3. 4. Terminus annularis
5. Terminus mediij 6. Terminus Indicis
7. Hæ sunt horæ pomeridianæ.

Sequitur manus.

Hora po-
meridiane

Hora an-
temerid.

**IN COMPOSITIONEM BACVLI IACOBI,
IOANNES SPANG.**

ΤΕΤΡΑΣΙΧΟΝ.

Metiri aereas uis prærupto aggere turres,
Amplaq; fœcundi iugera nosse soli.
Metiri & quicquid doctus Geometer adfert,
Hæc lege, quæ breuibus scripta pagella docet.

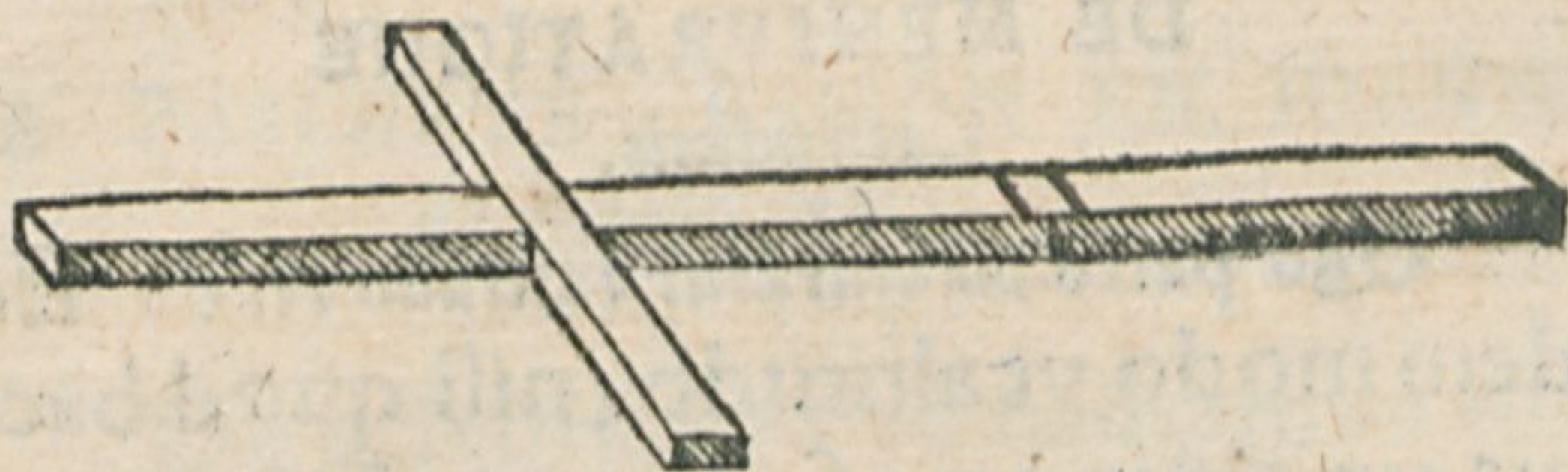
DE ARTE MENSVRANDI.

Quo pacto mensuratur altitudo, latitudo, uel
rotunditas alicuius turris, uel alterius rei? Po-
test id fieri varijs instrumentis, Scilicet
Annulo spherico, Cylindro, Quadran-
te, & Baculo quem vocant Iacobi.

**DE COMPOSITIONE BA-
culi Iacobi.**

Quis est ille baculus Iacobi? quomodo conficitur?
Accipiatur baculus cuiusuis longitudi-
nis, vlnæ vel duarum. Deinde sumatur
baculus paruus longitudinis vnus pal-
mæ, & signetur baculi parui longitudo
in baculo longiori quoties fieri potest,
& cir

& circa sectiones fiant rimæ siue foramina, his rimis siue foraminibus signatis, imponatur baculus parvus per modum crucis. Et paratus est baculus hoc modo.

DE MENSURATIONE ALTITUDINIS.

Quò pacto mensuratur altitudo rei? Pone baculum ad aliquod signum seu foramen baculi maioris per modum crucis, & verte bacillum cum suis conis & extremitatibus sursum & deorsum, & respicias per ambas extremitates eiusdem altitudinem rei mensurandæ, Qua habita, signa locum stationis tuæ. Deinde pone bacillum ad aliud signum baculi maioris, & moueas te ante vel retro, donec rursus per extremitates eiusdem baculi altitudinem rei videbis, Qua habita,

G ij ta,

ta, signato rursus locum stationis tuæ.
Quantum igitur est spacium illud inter
duo signa stationis tuæ, tanta est altitudo
rei mensurata.

DE MENSURATIONE

Latitudinis.

Quo pacto mensuratur latitudo rei? Eo-
dem modo vt altitudo, nisi quod baculus
vertatur cum suis conis & extremi-
tatibus, non sursum & deorsum, sed
transuerse, vberzwerch, iuxta latitudi-
nem rei.

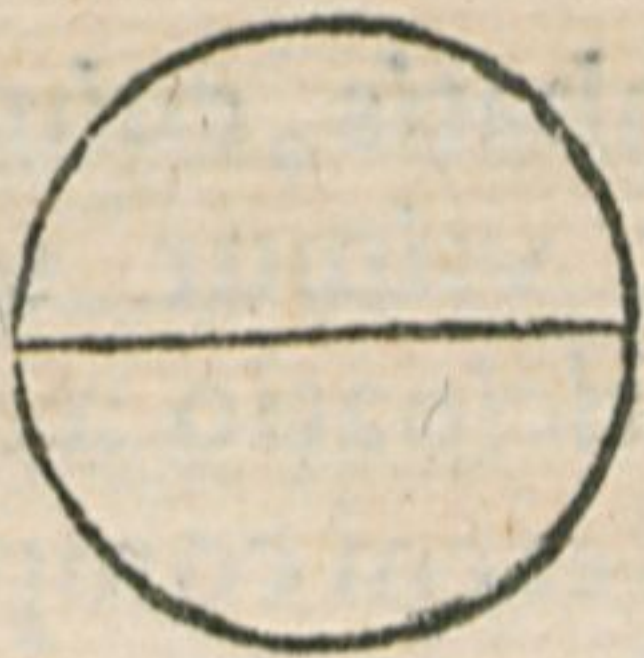
DE MENSURATIONE REI

rotundæ.

Quo pacto mensuratur rei rotunditas, ut tur-
ris uel alterius rei? Accipe baculum &
respice per ambos conos baculi mino-
ris, vt prius, latitudinem turris uel alte-
rius rei rotundæ, quærendo spacium in
terra, quod spacium vocatur Diame-
ter rei mensurata. Hunc Diametrum
tripla, & adde septimam partem Diame-
tri, & habebis circumferentiæ quantita-
tem.

Circumferentia.

Diameter.

DE PASCHATE, CANON EX IOANNE
de Monte regio.

De celebritate Paschali, dubitatio
grandis est in Ecclesia. Diuino namq;
præcepto iussum est Pascha celebrari
14. die mensis primi. Primus autem men-
sis dicitur, cuius inicium aut medium in
ipso æquinoctio verno est, vel inicium
vicinius eidem æquinoctio. Perspicu-
um est huius rei obseruationem in duo-
bus latere principijs, æquinoctio scili-
cet verno & nouilunio primo, quorum
neutri stabilis perpetuo sedes concessa
est in Calendario Romano, quo Ec-
clesia nunc vtitur. Anticipatio enim ra-
tione Bisextilis, licet admodum parua
est, successu tamen annorum multorum
sensibilis redditur. A tempore enim

G iij

Dioni.

Dionisi Abbatis, cuius Paschali Com-
puto adhuc utimur usque ad nostram
ætatem, anticipatio æquinoctij verni,
ferme dies decem complexa est, Similia-
ter & Nouilunia firmos in Calendario
locos habere non possunt. Vnde mirari
plerique solent, cur in dictis decem die-
bus plenilunio incidente, non eo ipso
aut saltem proxima dominica sequenti
Paschale fiat sacrum, sed per mensem to-
tum, & eo quandoque amplius iubente
Ecclesia differatur.

Hinc oriri solent quæstiunculæ de
Luna Paschali, qualis mota fuit Bessari-
oni Cardinali, dum legatum apud Ve-
netos ageret, & Hebræi nobis hodie ob-
ijciunt. Talis denique ambiguitas vide-
tur quondam vexasse Sacrificulos Bre-
menses, ut Paschalem diem agerent men-
se fere toto priusquam vniuersalis Ecclesia
celebraret. Durante iccirco in hodie-
rum usque diem verbo in eos ludifico.
Hæc ille.

De diuersitate

DE DIVERSITATE ANNORVM

¶ Bisexto, ex Silua.

Ioan. Span.

Scire cupis qui sit signorum & temporis ordo,
Pauca tibi scribam, quorum est Macrobius autor?
Ut redit in sese curuo teres annulus arcu,
Sic redit & sua per uestigia uoluitur annus.
Et uarie ut gentes, uariis sic temporis ordo.
Arcades in ternis clausurunt mensibus annum.
Fertur Arcarnones habitos sex mensibus annum,
Sunt qui lunarem dixerunt mense sub uno.
Sunt qui solarem dixerunt solis ab orbe,
Vergilius uates quem magnam dixerat annum.
Romulus esse decem menses decreuerat anni,
Sed Numa Pompilius Ia nū addidit atq; Lupercum
Iulius hinc Caesar statuit foelicus annum,
Nam dum sex horas uidit superesse quotannis,
Addidit in quarto to tam pro tempore lucem,
Atq; ab ea luce ueteres dixere Bisextum.

AD LECTOREM.

Consule pauca boni, Lector, & Nestora uiuas,
Tandem syderei regna capeſce poli.

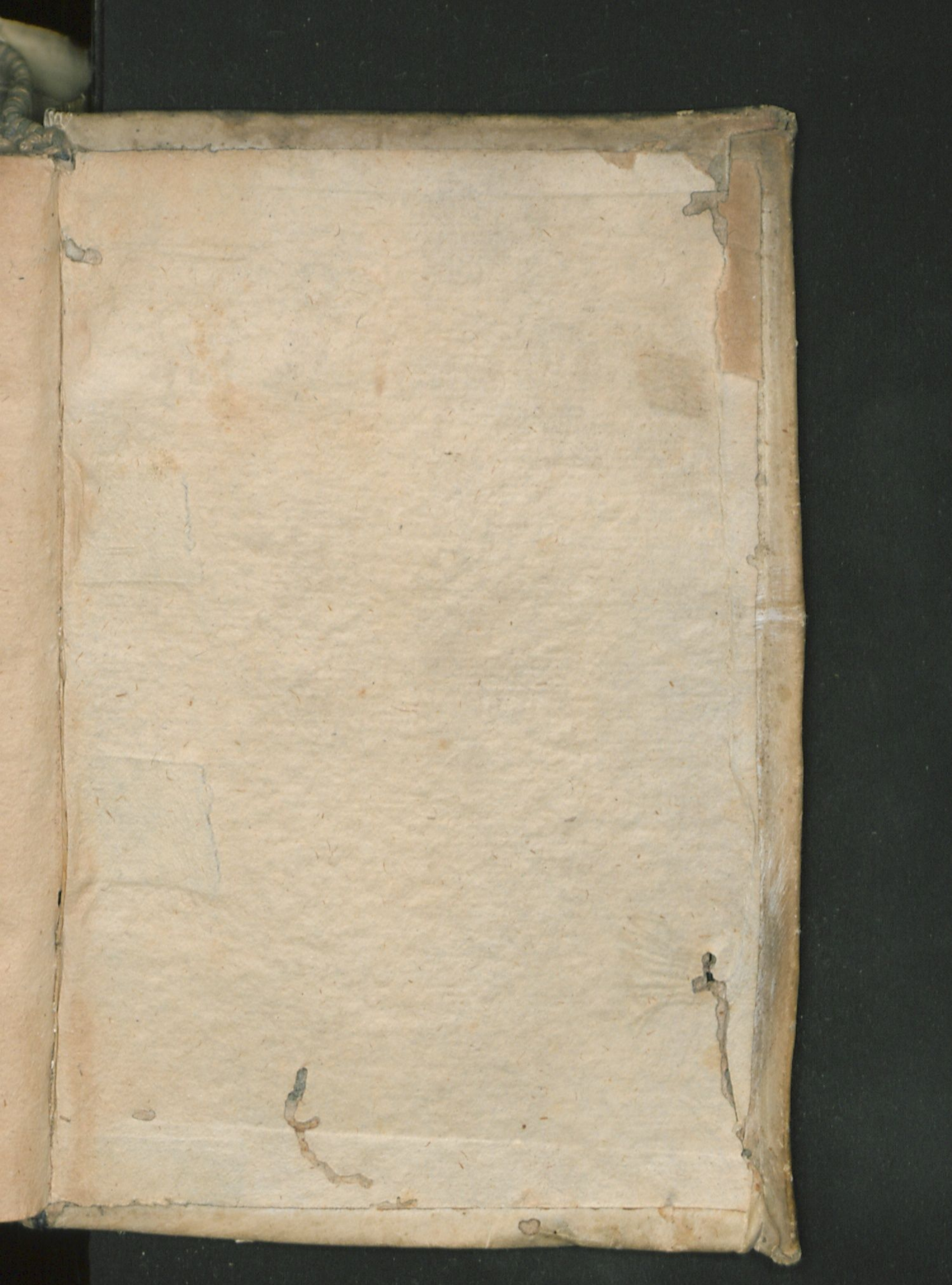
G iij

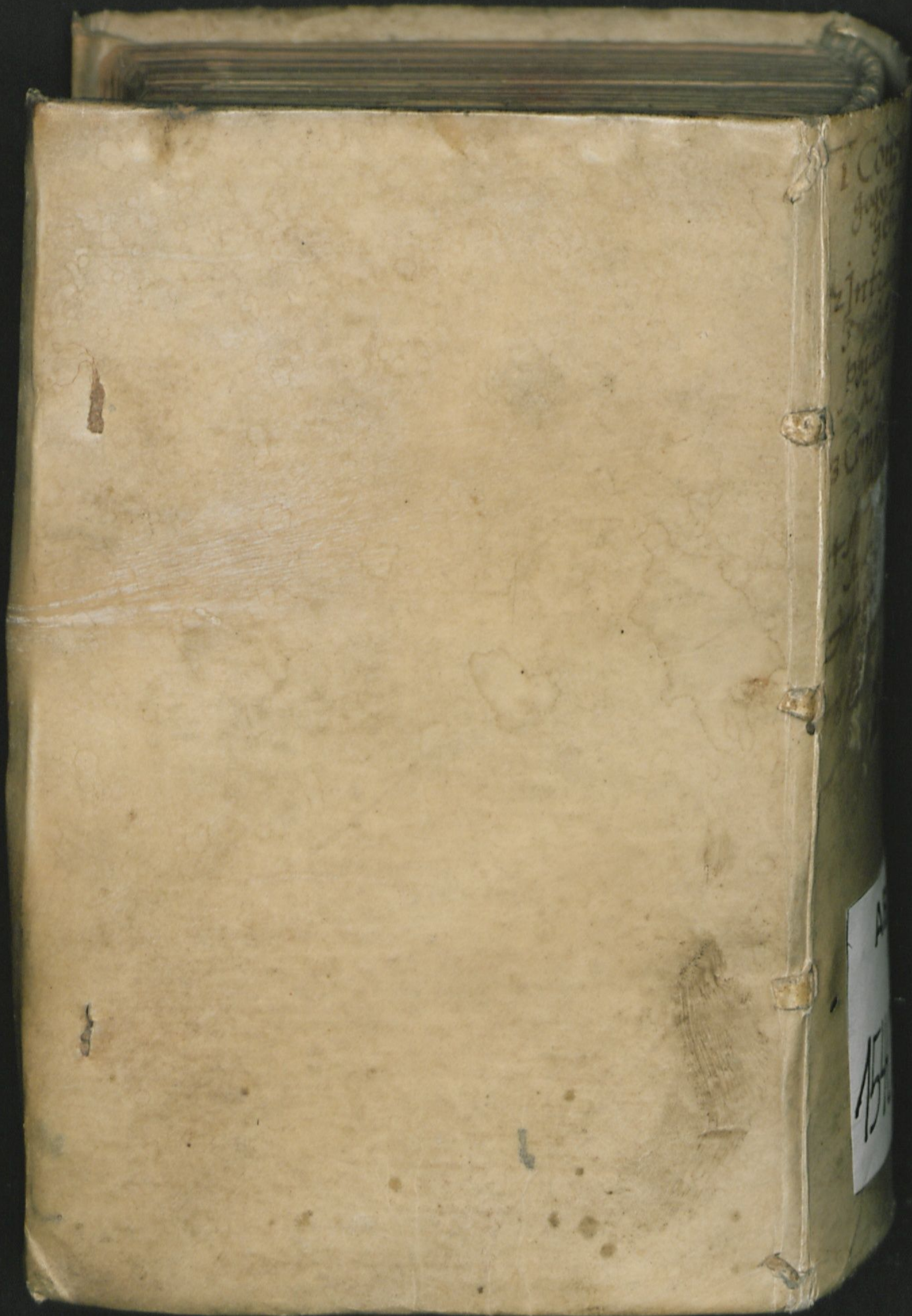
Habes

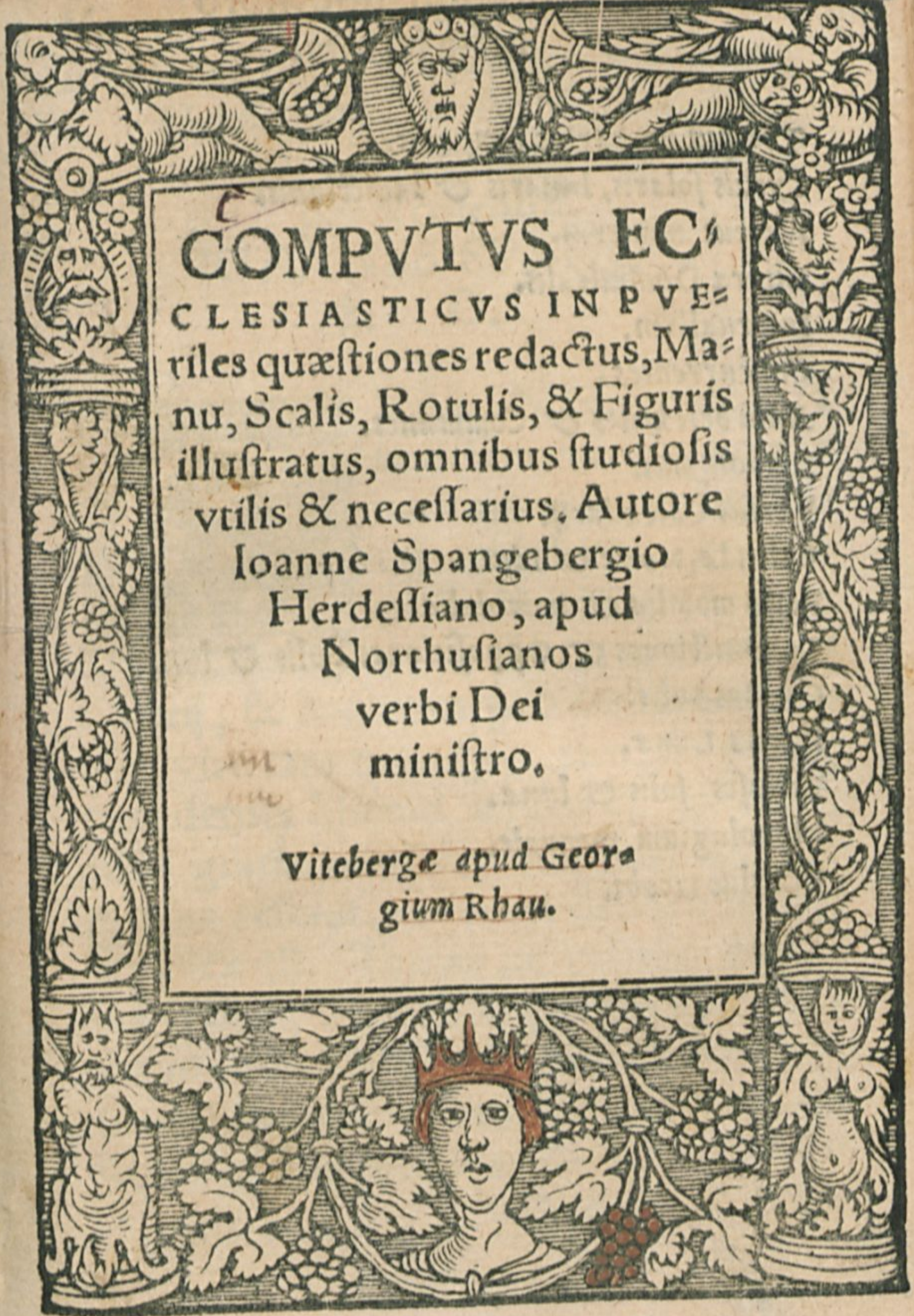
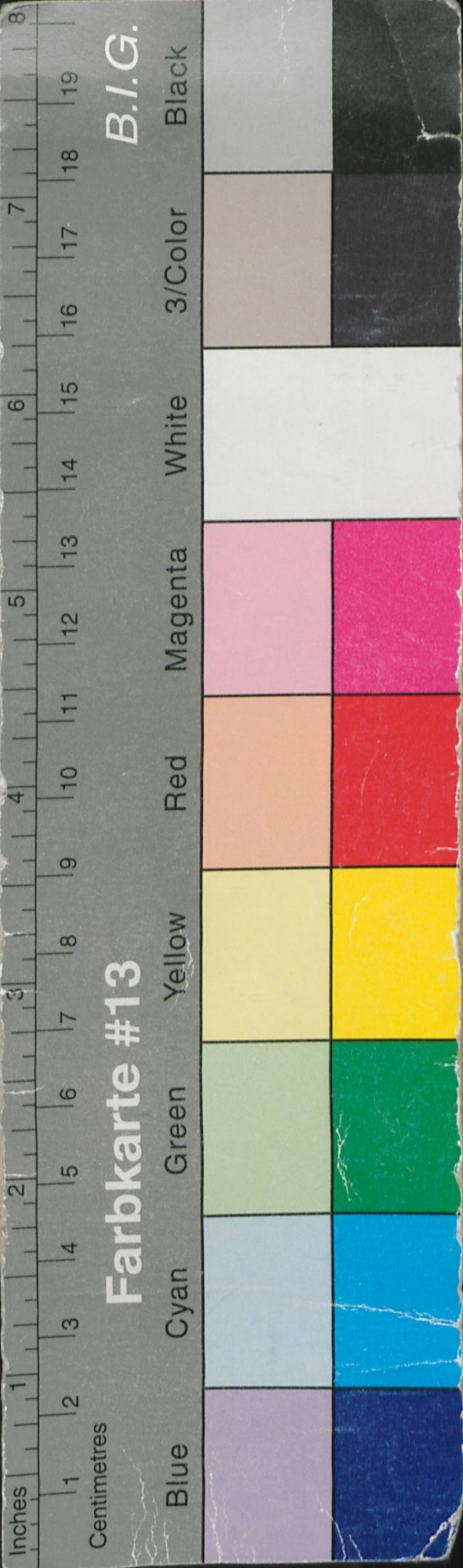
Habes hic studiose lector præcipua
supputationis Ecclesiasticæ rudimen-
ta, in pueriles quæstiones versa. Pro-
fecto non ostentandi ingenij causa ex-
cusa, sed vt hoc doctrinæ genus, quod
olim in ludis erat frequentissimū, nunc
autem ferme neglectum & sepultum,
ad pubem literariam informandam rur-
sus emergat. Quare bone lector, si quid
vspiam in numeris, lineis, aut cifris
per celeritatem peccatum est,
indulge precor, Et has
lucubrationes
nostras
boni consule.

VITEBERGAE APVD
GEORGIVM
RHAVV.

ANNO M. D. XLVI.

COMPVTVS EC
CLESIASTICVS IN PVE
 riles quaestiones redactus, Ma-
 nu, Scalis, Rotulis, & Figuris
 illustratus, omnibus studiosis
 vtilis & necessarius. Autore
 Ioanne Spangebergio
 Herdelliano, apud
 Northusianos
 verbi Dei
 ministro.

*Viteberge apud Geora-
 gium Rhau.*

N. 2. finis

